

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
LUONNONVARA- JA YMPÄRISTÖALA

LUVAT KUNTOON

Opas maatalouden ilmoitus- ja lupa-asiointiin

TEKIJÄ Saara Koistinen

Koulutusala Luonnonvara- ja ympäristöala			
Tutkinto-ohjelma Agrologin tutkinto-ohjelma			
Työn tekijä Saara Koistinen			
Työn nimi Luvat kuntoon. Opas maatalouden ilmoitus- ja lupa-asiointiin			
Päiväys	19.4.2023	Sivumäärä/Liitteet	35/1
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Ylä-Savon maaseutupalvelut			
Tiivistelmä			
<p>Maatalousyrittäjillä on vastuullaan paljon erilaisia ilmoitus- ja lupa-asioita, joista monet hoituvat rutiininomaisesti. On myös useita harvemmin haettavia lupia tai tehtäviä ilmoituksia, jotka tulevat ajankohtaisiksi esimerkiksi uusien hankkeiden sekä investointien myötä. Tilanteen mukaan yrittäjän kuuluu olla yhteydessä joko kunnan ympäristönsuojeluviranomaiseen, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen tai aluehallintovirastoon.</p> <p>Työn tavoitteena oli kehittää maatalouden ilmoitus- ja lupa-asiointia kokoamalla opas toimeksiantajan käyttöön. Toimeksiantajana toimi Ylä-Savon maaseutupalvelut. He palvelevat asiakkaitaan viljelijätuki-, peto- ja hirvivahinkotilanteissa, hukkakauran torjuntaan liittyvissä asioissa sekä osallistuvat osaltaan maaseudun elinkeinojen ja maaseudun toimintaympäristön kehittämiseen. Ajatus oppaan kehittamisestä syntyi siitä, että toimeksiantaja oli huomannut yrittäjien kokevan toisinaan ilmoitus- ja lupa-asiat hankaliksi. Opasta toimeksiantajan on helppo jakaa asiakkailleen. Asiakkaat voivat oppaasta selvittää, riittääkö heidän asiansa hoitamiseen ilmoitus vai tarvitseeko sitä varten hakea lupa ja keneen heidän tulee olla yhteydessä.</p> <p>Oppaan sisältö pohjautui Suomen lakiin ja asetuksiin. Esimerkiksi ympäristönsuojelulaki oli hyvin keskeinen. Työssä avattiin maatalouden ilmoitus- ja lupa-asioinnin taustalla olevaa lainsäädäntöä ja asetuksia ja hankitun tiedon pohjalta koottiin opas. Lisäksi työssä kuvattiin maatalouden ilmoitus- ja lupa-asioinnin asiakaspolku sekä oppaan tekoprosessi.</p> <p>Toimeksiantajan toiveena oli, että valmis opas on selkeä ja helppolukuinen. Oli lisäksi tärkeää, että opasta on helppo jakaa asiakkaille ja muokata tarvittaessa, jotta se säilyy ajan tasalla. Opas julkaistiin sähköisenä toimeksiantajan kotisivuilla. Näin opasta pystyy muokkaamaan kuka tahansa, jolla on sivujen hallinnointioikeudet. Valmiista oppaasta löytyvät keskeiset maatalouden ilmoitus- ja lupa-asiat sekä linkit tarvittaviin lomakkeisiin ja lisätietoihin.</p> <p>Toimeksiantaja hyötyy oppaasta, koska se on hyvä lisä parantamaan heidän asiakaspalveluaan. Heidän asiakkaansa pääsevät oppaan avulla alkuun asiansa hoitamisessa ja opas vähentää tiedonhakuun käytettävää aikaa. Maatiloilla panostetaan yhä enemmän uusiutuvaan energiaan, ja esimerkiksi biokaasulaitoshankkeita tulee jatkuvasti vireille. Niihin liittyvät sekä ympäristö- ja rakennusluvut että turvallisuus- ja pelastusviranomaisille tehtävät ilmoitukset. Biokaasulaitoksiin liittyvistä ilmoitus- ja lupa-asioista olisikin aiheellista tehdä oma selkeä opas nyt kun aihe on ajankohtainen.</p>			
Avainsanat maatalous, laki, lupamenettely, ympäristö, investointi, ilmoitukset			

Field of Study Natural Resources and the Environment	
Degree Programme Degree Programme in Agriculture and Rural Industries	
Author Saara Koistinen	
Title of Thesis Getting your permits in order. A guide to agricultural notification and permit transactions.	
Date 19.4.2023	Pages/Appendices 35/1
Client Organisation Ylä-Savon maaseutupalvelut	
<p>Abstract</p> <p>Farmers have a lot of different notification and permit matters to deal with, many of which they handle routinely. However, there are also several less frequently applied permits and notifications that become topical, for example, in connection with new projects and investments. Depending on the situation, the entrepreneur must contact either the municipal environmental protection authority, the Centre for Economic Development, Transport and the Environment or the Regional State Administrative Agency.</p> <p>The aim of the thesis was to develop the notification and permit services in agriculture by compiling a guide for the use of the client organization. The client organization is the Rural Services of Ylä-Savo. They serve their customers in farmer support, predator- and elk damage cases, in matters related to the prevention of waste oats and contribute to the development of rural livelihoods and the operating environment in the rural area. The idea of developing the guide came from the fact that the client organization has noticed that entrepreneurs sometimes find notification and permit issues difficult. The guide is easy for the client organization to share with their clients. Clients can find out from the guide whether a notification is enough to manage their case or whether a permit needs to be applied for and who they need to contact.</p> <p>The content of the guide is based on Finnish law and various regulations. For example, the Environmental Protection Act is crucial. The work opens the legislation and regulations behind the notification and permit processes in agriculture, and the guide is based on the acquired information. In addition, the work describes the customer path for the agricultural notification and permit process and the process of making the guide.</p> <p>The client organization's wish was that the completed guide is clear and easy to read. It is also important that the guide is easy to distribute to customers and the guide must be easy to keep updated. The guide is published electronically on the client organization's website. This way, the guide can be edited by anyone who has permission to manage their website. The ready-made guide contains the key agricultural notification and permit matters, as well as links to the necessary forms and additional information.</p> <p>The client organization benefits from the guide as it is a good addition to improve their customer service. With the help of the guide, their customers can get started with their business and the guide reduces the time spent searching for information. Farms are investing more and more in renewable energy, and for example, biogas plants are constantly being started. They are accompanied by both environmental and building permits as well as notifications to the safety and rescue authorities. It would be appropriate to make a clear guideline on the notification and permit issues related to biogas plants now that the topic is current.</p>	
<p>Keywords agricultural, law, permit procedure, environment, investment, announcements</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	6
2	ASIAKASPOLKU MAATALOUDEN ILMOITUS- JA LUPA-ASIOINNISSA.....	7
2.1	Ilmoitus- ja lupaviranomaiset sekä niiden tehtävät.....	7
2.2	Käsittelyajat, lupamaksut ja valitusmenettely.....	8
2.3	Ympäristölupahakemuksen käsittelyvaiheet.....	9
2.4	Ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisen toimintamalli.....	9
3	MAATALOUDEN ILMOITUS- JA LUPA-ASIAT.....	11
3.1	Ympäristönsuojelulakiin liittyvät ilmoitus- ja lupa-asiat.....	11
3.1.1	Ilmoitus- sekä rekisteröintimenettely.....	11
3.1.2	Ympäristölupa.....	12
3.1.3	Nitraattiasetus.....	14
3.2	Vesilakiin liittyvät ilmoitus- ja lupa-asiat.....	14
3.2.1	Ojitus.....	15
3.2.2	Veden ottaminen.....	16
3.2.3	Ruoppaus.....	16
3.3	Rakennus- ja maankäyttö- sekä maa-aineslakiin liittyvät ilmoitus- ja lupa-asiat.....	17
3.3.1	Rakennuslupa.....	17
3.3.2	Rakentamisen toimenpidelupa- ja ilmoitus sekä purkamislupa- ja ilmoitus.....	18
3.3.3	Maa-aineksen ottaminen.....	19
3.4	Kemikaaliturvallisuuden liittyvät ilmoitukset maataloilla.....	19
3.5	Muita maatalouteen liittyviä lupia ja ilmoituksia.....	21
3.5.1	Eläinten pitopaikka- ja eläintenpitoilmoitus.....	21
3.5.2	Hukkakaura.....	22
3.5.3	Uusiutuvan energian hankkeet maataloilla.....	22
3.5.4	Luonnonsuojelu.....	24
4	KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITE.....	26
5	OPPAAN TEKOPROSESSI.....	27
5.1	Oppaan suunnittelu.....	27
5.2	Oppaan toteutus.....	27
5.3	Oppaan arviointi.....	28
6	POHDINTA.....	30

LÄHTEET	31
LIITE 1: OPAS MAATALOUDEN ILMOITUS- JA LUPA-ASIOINTIIN	36

1 JOHDANTO

Maatalouteen liittyy paljon eri viranomaisten kanssa hoidettavia erilaisia ilmoitus- ja lupa-asioita. Osa niistä hoidetaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen kanssa ja toisinaan taas on otettava yhteyttä oman alueen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen (ELY-keskus) tai aluehallintoviranomaiseen. Maatalousyrittäjien voi olla haasteellista tietää riittääkö heidän suunnittelemaansa hankkeesta pelkkä ilmoitus tai rekisteröinti vai onko heidän haettava erikseen lupa sekä minkä tahon kanssa heidän kuuluu asioida.

Esimerkiksi ympäristöasioihin ja rakentamiseen liittyvät hankkeet ja investoinnit ovat maataloudessa keskeisiä. Molempiin näistä sisältyy sekä ilmoitus- että lupa-asioita. Lupa vaaditaan aina vaikutuksiltaan merkittävämpiin toimintoihin. Ympäristöluvan tarvetta kartoitetaan sen perusteella, aiheuttaako se ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa (Ympäristönsuojelulaki 527/2014 luku 4 27 §). Jos ympäristövaikutukset ovat pienemmät voi riittää pelkkä ilmoitus ja ympäristönsuojelulaissa on erikseen vielä määritetty toiminnot, jotka voidaan hoitaa rekisteröimällä (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2019; ympäristönsuojelulaki, 11 luku 116 §.) Rakennuslupa vaaditaan lähes kaikkien rakentamiseen, myös rakentamiseen tai laajentamiseen verrattavaan korjaus- tai muutostyöhön. Vähäisempiin rakennushankkeisiin voi riittää prosessina lupamenettelyä kevyempi ilmoitus tai toimenpidelupa. Ilmoitusmenettely riittää yleensä esimerkiksi, jos rakennukseen tehdään vain vähäisiä muutos- tai korjaustöitä. (Mättö julkaisuaika tuntematon.)

Opinnäytetyössäni perehdyn maatalouden ilmoitus- ja lupa-asiointiin ja kokoan oppaan asiointiin helpottamiseksi. Työn toimeksiantajana toimii Ylä-Savon maaseutupalvelut. He palvelevat asiakkaitaan viljelijätuki-, peto- ja hirvivahinkoasioissa sekä esimerkiksi hukkakauran torjuntaan liittyvissä asioissa. Aihe on saatu marraskuussa 2021 järjestetystä opinnäytetöiden ideaseminaarista, jonne toimeksiantaja oli aiheita ehdottanut. Toimeksiantajan yhteyshenkilö on opinnäytetyön tekoaikana vaihtunut. Yhteyshenkilönä ovat vuorollaan toimineet Anni Heiskanen, Titta Haimivaara sekä Heta Ollikainen.

Oppaalle on todellista tarvetta ilmoitus- ja lupa-asioinnin helpottamiseksi. Opinnäytetyöllä on näin ollen merkitystä alalla toimiville yrittäjille, koska nykyään ilmoitus- ja lupa-asioita on maataloudessa paljon hoidettavana. Oppaan kohderyhmänä ovat kaikki, joille nämä asiat tulevat ajankohtaisiksi ja toimeksiantajan myötä erityisesti heidän asiakkaansa. Opinnäytetyön tekijälle työllä on suurin merkitys, koska aihe on työelämälähtöinen ja työtä tehtäessä ammatillinen osaaminen kehittyy. Lisäksi toimeksiantajan kanssa tehtävä yhteistyö on alalla verkostoitumista. Uutta oppia kertyy myös opastavan materiaalin kokoamisesta.

Työn tarkoituksena on koota toimeksiantajan käytettäväksi opas maatalouden ilmoitus- ja lupa-asioinnista ja sitä kautta helpottaa asiointia. Oppaassa keskitytään harvemmin toteuttavien hankkeiden, investointien ja poikkeusolosuhteiden myötä ilmeneviin tilanteisiin. Oppaaseen lisätään linkkejä tarvittaviin lomakkeisiin sekä lisätietoa sisältäviin internetsivustoihin. Opinnäytetyön raportissa perehdytään ilmoitus- ja lupa-asioiden taustalla olevaan lainsäädäntöön sekä asetuksiin ja hankitun tiedon pohjalta tarvittavat asiat kootaan oppaaseen. Työssä kuvataan myös maatalouden ilmoitus- ja lupa-asioinnin asiakaspolku sekä oppaan tekoprosessi.

2 ASIAKASPOLKU MAATALOUDEN ILMOITUS- JA LUPA-ASIOINNISSA

Kun maatalousyrittäjä suunnittelee aloittavansa ilmoitusta tai lupaa vaativan hankkeen, hänen on hyvä jo varhain suunnitteluvaiheessa selvittää mitä asioita hankkeen myötä tulee hoidettavaksi. On tärkeää, että lupa-asiat laitetaan hyvissä ajoin vireille, koska ilman lupaa hanketta ei yleensä ole sallittua aloittaa. Joidenkin lupien saaminen voi myös viedä aikaa useita kuukausia, joskus jopa lähemmäs vuoden tai kaksi.

Alkuun päästäkseen apua voi pyytää kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta sekä oman alueen ELY-keskukselta. Myös internetistä löytyy paljon tietoa. Esimerkiksi Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelusivusto on monipuolinen tietolähde, josta löytyy myös tarvittavia lomakkeita. Lisäksi ELY-keskuksen, aluehallintoviraston ja eri kuntien internetsivustoilla on koottuna tietoa. Internetistä löytyy eri tahojen julkaisemia oppaita ja ohjeistuksia. ”Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohje” ja ”Maatilojen kemikaalien käsittely ja varastointi” ovat pari esimerkkiä Ympäristöministeriön julkaisuista. Pelastustoimi on vuonna 2021 tehnyt julkaisun nimeltä ”Maatilan kemikaaliturvallisuus”.

2.1 Ilmoitus- ja lupaviranomaiset sekä niiden tehtävät

ELY-keskukset kehittävät ja tukevat alueillaan taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää hyvinvointia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Tavoitteena on vahvistaa alueiden kilpailukykyä sekä elinvoimaisuutta ja väestön hyvinvointia. Lisäksi ELY-keskukset turvaavat toiminnallaan hyvän elinympäristön ja kestäväan aluerakenteen säilymistä. (Elinkeino, liikenne ja ympäristökeskus 2016.) Tehtävien eri osa-alueet ovat elinkeinot, työvoima ja osaaminen, liikenne ja infrastruktuuri sekä ympäristö ja luonnonvarat. Suurin osa ELY-keskuksista hoitaa kaikkia kolmea eri vastuualuetta, mutta osa niistä on keskitetty jollekin tietylle keskukselle. Mihin tahansa ELY-keskukseen voi kuitenkin olla yhteydessä kaikkien asioiden hoitamisessa. Suomessa on yhteensä viisitoista ELY-keskusta. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2021.)

Manner-Suomessa on kuusi aluehallintovirastoa. Ahvenanmaan aluehallintoviranomainen on Ahvenanmaan valtionvirasto. Aluehallintovirastot edistävät perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista, peruspalvelujen saatavuutta, ympäristönsuojelua, ympäristön kestävää käyttöä, sisäistä turvallisuutta ja terveellistä sekä turvallista elin- ja työympäristöä alueilla. Myös lainsäädännön toimeenpano- ohjaus- ja valvontatehtävät kuuluvat toimenkuvaan. Aluehallintovirastojen toimintaa ohjaavat Suomen lait ja eri ministeriöt. (Aluehallintovirasto julkaisuaika tuntematon a.)

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii kunnassa joko kunnan omana toimielimenä tai kuntalain mukaisesti kuntien yhteistoimintana. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävänä on ympäristönsuojelun valvominen sekä edistäminen. Tehtävänsä ympäristönsuojeluviranomainen toteuttaa muun muassa huolehtimalla ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä, sekä ympäristön tilan seurannasta. Keskeinen tehtävä on ympäristönsuojelua koskevan ohjeistuksen ja neuvonnan järjestäminen sekä ympäristönsuojelua koskevan tiedottamisen, valistamisen ja koulutuksen järjestäminen kunnassa. (Maasilta 2017.)

Rakennusvalvonnasta huolehtivat kuntien rakennusvalvontaviranomaiset. Tehtävät määräytyvät maankäyttö- ja rakennuslaissa. Vastuualueena on rakentamiseen liittyvät luvat, rakennustyön aikainen valvonta ja rakennetun ympäristön valvonta sekä kuntien edunvalvonta rakennusvalvontaan liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi rakennusvalvontaviranomainen neuvoo ja ohjaa kuntien rakennustarkastajia ja luottamushenkilöitä. (Kuntaliitto 2019.)

2.2 Käsittelyajat, lupamaksut ja valitusmenettely

Erialaisten ilmoitus- ja lupa-asioiden käsittelyajat vaihtelevat paljon. Mitä huolellisemmin hakemus tai ilmoitus on tehty, sitä nopeammin päätös yleensä valmistuu. Täydennysten pyytäminen vie aina lisääaikaa. Aluehallintovirastossa tavoitteellinen vesiluvan käsittelyaika on 9 kuukautta (Aluehallintovirasto 2022). Ympäristöluvulle vastaava on 10 kuukautta (Ympäristöinsinööripalvelut 2021).

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen osalta muun muassa eläinsuojien ilmoitushakemukset on käsiteltävä 4 kuukauden kuluessa. Sen sijaan ympäristöluvulle aikarajaa ei ole, koska käsittelyaika riippuu niin käsittelijän työtilanteesta kuin hakemuksen sisällön laadusta. (Kajanus 2023.)

Maaseutuelinkeinoviranomaisille kuuluvat esimerkiksi hukkakaurailmoitukset, joihin on reagoitava viipymättä (Laki hukkakauran torjunnasta 185/2002 1 luku 6 §). ELY-keskukset ovat arvioineet eri palveluidensa odotettavissa olevia käsittelyaikoja. Esimerkiksi luonnonsuojelulain mukaisesta lajien suojelusta saatavan poikkeamispäätöksen käsittelyaika on 3 kuukautta (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023b).

Ympäristönsuojeluviranomainen perii maksun luvan, ilmoituksen tai muun asian käsittelyn keskimääräiseen omakustannearvioon pohjautuen. Arvioon sisältyy kokonaiskustannukset, jotka viranomaiselle on aiheutunut asian käsittelystä. Kustannuksissa huomioidaan myös koituneet hallinto-, toimitila- ja pääomakustannukset sekä muut viranomaisen yhteiskustannukset. Maksua voidaan alentaa, jos työmäärä on selvästi keskimääräistä vähäisempi ja vastaavasti korottaa, jos käsittelyn vaatima työaika on keskimääräistä tuntuvasti suurempi. Viranomaisten neuvoista, ohjeista, opastuksesta tai yleisestä tiedottamisesta ei peritä maksua, jos näistä aiheutuu ainoastaan vähäisiä kustannuksia. Sama koskee yleistä laillisuusvalvontaa ja tarkastustoimintaa. (Mattson 2015, 5–7.)

Aluehallintoviraston palveluhinnastosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Osa maksuista on kiinteitä, osa määräytyy tehdyn tuntimäärän mukaan ja osalle palveluista hinta määräytyy liiketaloudellisin perustein. Maksu peritään luvan hakijalta ja se on sama riippumatta siitä, onko päätös myönteinen vai kielteinen, ellei maksutaulukossa toisin säädetä. Vuonna 2022 Aluehallintoviraston maksutaulukossa esimerkiksi eläinsuojan ympäristöluvan hintana on maksuluokan mukaan 6 000 € –17 000 € (Oikeusministeriö 2022, 2–3, 22–23).

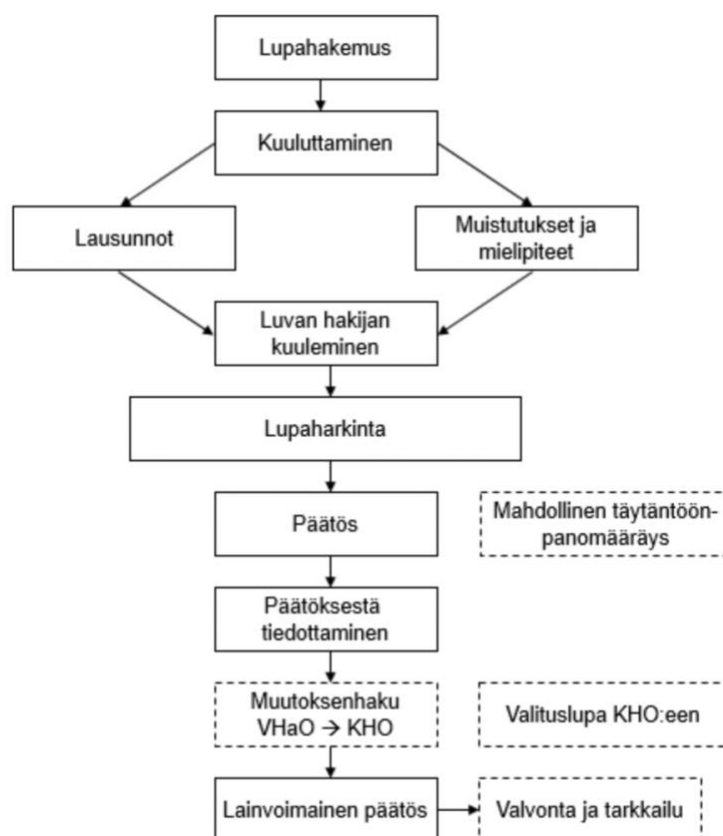
Viranomaisten tekemistä päätöksistä voi tehdä valituksen hallinto-oikeuteen. Valitusoikeus perustuu lakiin. Valitus on toimitettava perille 30 päivän kuluessa ja tätä raja-aikaa on ehdottomasti noudatettava. Saadun päätöksen liitteenä on ohjeet valituksen tekemisestä tai ohjeet saa päätöksen antaneelta viranomaiselta. Valituksesta tiedotetaan asiaa koskeville henkilöille ja viranomaisille, jotka voivat antaa valituksesta vastineensa. Käsittelyjen jälkeen hallinto-oikeus antaa asiasta päätöksen, johon tyytymätön ja valitusoikeuden saanut voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Useimmista

hallinto-oikeuden päätöksistä peritään oikeudenkäyntimaksu. (Suomi.fi-verkkopalvelu julkaisuaika tuntematon.)

2.3 Ympäristölupahakemuksen käsittelyvaiheet

Ympäristölupahakemusten käsittelyaika on lyhimmillään kolme kuukautta, mutta pisimmillään se voi olla jopa kaksi vuotta. Keskimäärin päätöksen saa noin puolessa vuodessa. Ympäristölupahakemus tehdään kirjallisesti ympäristönsuojeluasetuksessa määrätyle lupaviranomaiselle. Hakemus tarkistetaan ja tarvittaessa tehdään tarkastuskäynti. (Ympäristönsinööripalvelut 2021.)

Hakemus kuulutetaan 30 päivän ajan. Kuulutuksen aikana on mahdollisuus esittää muistutuksia ja mielipiteitä, jotka esitetään toiminnanharjoittajalle, jolla on näin mahdollisuus niihin vastata. Tämän jälkeen lupaviranomainen tekee päätöksen, joka kuulutetaan 30 päivän ajan. Vaasan hallinto-oikeus käsittelee koko Suomen ympäristöluvista tulleet valitukset. Sitä seuraava valitusaste on korkein hallinto-oikeus. Ympäristölupapäätös on hakijalle maksullinen. Kuvassa 1 näkyvät ympäristölupahakemuksen käsittelyn vaiheet. (Ympäristönsinööripalvelut 2021.)

KUVA 1. Ympäristöluvan käsittelyn vaiheet (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2013a).

2.4 Ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisen toimintamalli

Vuodesta 2020 alkaen on ollut voimassa laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta. Lain tavoitteena on yhteensovittaa sekä nopeuttaa ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyä. Yhteensovittamisen toimintamalli on yksi toimeenpanon keinoista. Toimintamalli vahvistaa viranomaisten yhteistä käsitystä yhteensovittamisesta ja toimintatavoista, tukee lupahakemuksia käsittelevää henkilöstöä yhteensovittamisen käytännöissä sekä edistää

asiakkaiden sujuvaa ja tasavertaista kohtelua vaihtelevissa luvitustilanteissa. (Ympäristöministeriö 2020, 2.)

Yhteensovittavana viranomaisena aluehallintovirasto tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen koordinoi hakijan ja lupaviranomaisten keskinäistä yhteistyötä niin, että lupamenettelyjen eri vaiheet sovitetaan ajallisesti yhdenmukaisiksi. Näin kaikki luvat hoituvat mahdollisuuksien mukaan yhdellä kerralla. Yhteensovittamisella voidaan nopeuttaa lupien kokonaiskäsittelyaikaa tilanteissa, joissa eri luvat käsiteltäisiin muuten erillisissä osissa päällekkäisissä tai peräkkäisissä menettelyissä. (Ympäristöministeriö 2020, 3.)

Yhteensovittamisen piirissä on 13 lupaa, jotka näkyvät taulukossa 1. Jotta toimintamallia voidaan hyödyntää, on haussa oltava joku yhteensovittamislain pääluvista eli ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa, vesilain mukainen vesilupa tai maa-aineslain mukainen maa-aineslupa. Hankkeeseen on liitettävä lisäksi yksi tai useampi muu lain piirissä oleva lupa. Hakija voi myös yhä hakea lupia entiseen tyyliin erikseen. (Ympäristöministeriö 2020, 4.)

TAULUKKO 1. Ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisen piirissä olevat luvat (Ympäristöministeriö 2020, 4)

Lupa	Päättävä viranomainen	Laki
Ympäristölupa	AVI tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen	Ympäristönsuojelulaki
Vesilupa	AVI	Vesilaki
Maa-aineslupa	Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen	Maa-aineslaki
Luonnonsuojelulain mukainen poikkeamislupa	ELY-keskus	Luonnonsuojelulaki
Rakennuslupa	Kunnan rakennusvalvontaviranomainen	Maankäyttö- ja rakennuslaki
Toimenpidelupa	Kunnan rakennusvalvontaviranomainen	Maankäyttö- ja rakennuslaki
Rakennuksen purkamislupa	Kunnan rakennusvalvontaviranomainen	Maankäyttö- ja rakennuslaki
Maisematyölupa	Kunnan rakennusvalvontaviranomainen	Maankäyttö- ja rakennuslaki
Malminetsintälupa	Tukes	Kaivoslaki
Kaivoslupa	Tukes	Kaivoslaki
Kullanhuuhdantalupa	Tukes	Kaivoslaki
Vaarallisten kemikaalien käsittely- ja varastointilupa	Tukes	Kemikaaliturvallisuuslaki
Räjähteiden valmistus- ja varastointilupa	Tukes	Kemikaaliturvallisuuslaki

3 MAATALOUDEN ILMOITUS- JA LUPA-ASIAT

3.1 Ympäristönsuojelulakiin liittyvät ilmoitus- ja lupa-asiat

Ympäristönsuojelulaki on yleislaki, joka ehkäisee ympäristön pilaantumista. Se koskee toimintaa, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista. (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2014.) Lain ensisijaisia tavoitteita ovat ehkäistä sekä vähentää ympäristön pilaantumista sekä turvata yhtenäisen ja kokonaisvaltaisen ympäristön huomioon ottaminen ympäristöä koskevassa päätöksenteossa. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavalle toiminnalle on oltava ympäristölupa, ilmoituspäätös tai toiminnan rekisteröinti. Ympäristönsuojelulaki ei koske ympäristön fyysistä muuttamista, rakenteellista pilaamista eikä maankäyttöä ja luonnonsuojelua. Näistä kaikista Suomen laissa on säädetty erikseen. (Ympäristöministeriö 2021a, 16.)

ELY-keskus ohjaa ja edistää ympäristönsuojelulaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä määritettyjen tehtävien hoitamista alueellaan. Se myös valvoo säännösten noudattamista. Aluehallintovirasto toimii valtion ympäristölupaviranomaisena ja käsittelee toimivaltaansa kuuluvat ilmoituksenvaraista toimintaa koskevat asiat. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen huolehtii kunnalle kuuluvista lupa- ja valvontatehtävistä sekä ilmoitusmenettelyistä. Ympäristönsuojelulaissa yleisiksi valvontaviranomaisiksi on määritetty ELY-keskukset sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. (Ympäristönsuojelulaki, 3 luku 21–23 §.)

3.1.1 Ilmoitus- sekä rekisteröintimenettely

Erlaiset lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyt kuuluvat kiinteästi ympäristönsuojeluun. Ympäristönsuojelulain mukainen ilmoitusmenettely koskee tiettyjä toimintoja, joilla on vähäisiä ympäristövaikutuksia. (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2019.) Esimerkiksi yli 60 hevoselle tarkoitettu tallista on tehtävä ympäristönsuojelulain mukainen ilmoitus (Timonen 2019.)

Toiminnasta riittää ilmoitus, jos sen sijainti ei ole tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella, jos se ei aiheuta vesistön pilaantumista eikä hanke toisaalta vaadi vesilain mukaista lupaa. Jätevesien johtaminen ei saa aiheuttaa ojan, lähteen tai vesilaissa kuvatun noron pilaantumista. Myöskään naapurustolle ei saa koitua kohtuutonta räsitystä (esim. melu- tai hajuhaittoja), eikä toimintaan sovelleta ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Toiminta ei lisäksi saa olla osa ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua direktiivilaitoksen toimintaa. Nämä kaikki edellytykset on täyttyttävä, tai muussa tapauksessa toiminnalle on haettava ympäristölupa. (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2019.)

Ilmoitus on tehtävä myös siinä tapauksessa, että toiminta muuttuu olennaisesti ja esimerkiksi niin, että siitä aiheutuvat päästöt ja niiden vaikutus kasvaa. Ilmoitusta ei tarvita, jos muutos ei lisää ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia tai riskejä eikä ilmoituspäätöstä toiminnan muutoksen takia ole syytä tarkistaa. Toiminnan muuttumisesta tehtävä ilmoitus tehdään sille viranomaiselle, joka käsittelee vastaavaa uutta toimintaa koskevat ilmoitukset. (Ympäristönsuojelulaki, 10 luku 115a §.)

Tehtävän ilmoituksen on sisällettävä käsittelyn suhteen tarpeelliset sekä sitovat tiedot toiminnasta, toiminnan vaikutuksista, asianosaisista sekä muistakin merkityksellisiksi katsottavista asioista. Valtioneuvoston asetuksessa annetaan tarkemmat säännökset ilmoituksen tekemisestä, sen sisällön

vaatimuksista sekä ilmoitukseen liitettävien tarpeellisten selvitysten tekemisestä.

Ympäristönsuojelulain mukainen ilmoitus tulee jättää kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle viimeistään 120 vuorokautta ennen toiminnan suunniteltua aloittamista. (Ympäristönsuojelulaki, 10 luku 115 a§.)

Puutteelliseksi todettua ilmoitusta on mahdollista täydentää yhden kerran viranomaisen asettaman määräajan puitteissa. Jos määräaika ehtii umpeutua ennen täydennetyt ilmoituksen toimittamista tai ilmoitus on edelleen puutteellinen, jätetään ilmoitus käsittelemättä. Toimintaa ei ole luvallista aloittaa ennen kuin ilmoitus on hyväksytty. (Ympäristönsuojelulaki, 10 luku 115b§.)

Maatalouteen liittyvät hankkeet kuuluvat yleensä joko ilmoitusmenettelyn tai ympäristöluvan piiriin, mutta olemassa on myös toiminnan rekisteröintimenettely. Ympäristönsuojelulain liitteessä 2 on säädetty ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista, joista kuuluu tehdä rekisteröinti-ilmoitus. Rekisteröitävä toiminto voi olla esimerkiksi polttoaineteholtaan alle 50 megawatin energiantuotantolaitos. Ilmoitus tehdään kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka rekisteröi tiedon ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Rekisteröinnissä ei tehdä hallinnollista päätöstä eikä anneta määräyksiä. (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, 11 luku 116 §.)

Jos rekisteröitävällä toiminnalla on jo myönnetty ympäristölupa, joka raukeaa, viranomaisen rekisteröi toiminnan ja ilmoittaa siitä toiminnan harjoittajalle. Toiminnan harjoittajan ei tarvitse silloin tehdä erillistä rekisteröinti-ilmoitusta. Ympäristölupaa edellyttävästä, ilmoituksenvaraisesta eikä koeluontoisesta toiminnasta rekisteröinti-ilmoitusta ei tarvitse tehdä. (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2021.)

3.1.2 Ympäristölupa

Ympäristönsuojelulain 27 § mukaan toiminnot, jotka aiheuttavat ympäristön pilaantumisen vaaraa tarvitsevat ympäristöluvan. Maataloudessa ympäristölupa tarvitaan esimerkiksi osalle eläinsuojista sekä turkistarhoista. (Ympäristöministeriö 2021a, 34.) Ympäristölupaa on haettava, jos toiminta saattaa aiheuttaa vesistön pilaantumista, eikä hanke ole vesilain mukainen luvanvarainen hanke. Jätevesien johtaminen tarvitsee ympäristöluvan, jos siitä saattaa aiheutua ojan, lähteen tai vesilaissa määritetyn noron pilaantumista. Jos toiminnasta aiheutuu kohtuutonta rasiutusta naapurussuhteissa, voidaan se asettaa luvanvaraiseksi. (Ympäristönsuojelulaki 4 luku 27 §.) Luvanvaraiselle uudelle toiminnalle sekä olennaiselle toiminnan muutokselle vaaditaan lupa, eikä toiminnan aloittaminen ole luvallista ennen kuin lupa on myönnetty (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2013a).

Ympäristölupia myöntävät aluehallintovirasto sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Aluehallintovirastolle kuuluvat merkittävimmät ja alueellisesti merkittävät ympäristöluvut sekä toiminnot, jotka tarvitsevat sekä vesilain että ympäristönsuojelulain mukaisen luvan. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen pystyy hoitamaan muut luvat. (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2013a.)

Monet maatilat ovat ympäristölupavelvollisia eläinsuojien takia. Eläinsuojaksi katsotaan tuotantorakennukset, ulkotarhauksen sääsuojat sekä näihin rinnastettavat rakennelmat. Ilmoituksen- ja luvanvaraisuus määräytyy eläinlajin, eläinmäärän tai kokonaiseläinyksikkömäärän perusteella taulukon 2 mukaisesti. Taulukossa EY-kerroin tarkoittaa eläinyksikkökerrointa.

Eläinsuojien osalta luvanvaraisuus perustuu ensisijaisesti tuotantoeläinten lannan fosforimäärään ja siitä aiheutuvaan vesistökuormitukseen. Fosforimäärä määritetään käyttämällä tuotantoeläinakohtaisia eläinyksikkökertoimia, joilla kerrotut tuotantoeläinten yksikkömäärät määräävät eläinsuojan luvanvaraisuuden. Lisäksi lannan sisältämän typen määrä ja sen ympäristövaikutukset huomioidaan. (Salminen 2013, 10.)

TAULUKKO 2. Eläinsuojien ilmoitus- ja lupamenettelyn määräytyminen eläinmäärän mukaan (Timonen 2019)

		Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen		Valtion lupaviranomainen	
		Ilmoitusmenettely		Ympäristölupa	
Eläinlaji	Eläinyksikkö-kerroin	Eläinmäärä vähintään	Eläinyksikkö-summa	Eläinmäärä	Eläinyksikkö-summa
Lypsylehmä	10,8	50	540	väh. 300	3240
Emolehmä	4,3	130	559	väh. 600	2580
Lihanauta	5,7	100	570	väh. 500	2850
Emakko porsaineen	2,6	100	260	yli 750	1950
Lihasika	1,0	250	250	yli 2000	2000
Hevonen tai poni		60			3000
Uuhi tai vuohi	0,6	250	150		3000
Munituskana	0,07	4000	280	yli 40 000	2800
Broileri	0,03	10 000	300	yli 40 000	1200
Muu eläinsuoja			250		3000

Eläinmäärän ohella on monia muita huomioitavia seikkoja. Näitä ovat muun muassa hajuhaitat, käytetyt rakenneratkaisut ja tuotantotekniikat sekä esimerkiksi eläinsuojan sijoittuminen naapureihin, pohjavesialueisiin tai maisemallisesti arvokkaisiin alueisiin nähden. Näin ollen myös pieni eläinsuoja voi olla luvanvarainen esimerkiksi sijaintinsa vuoksi. (Salminen 2013, 7–8.) Ympäristölupa tarvitaan aina ns. direktiivilaitoksille. Maataloudessa direktiivilaitokset tarkoittavat yli 40 000 siipikarjapaikan siipikarjakasvattamoita ja sikaloita, joissa on yli 30 kg painaville tuotantosioille paikkoja yli 2 000 tai kun emakkopaikkoja on yli 750. (Salminen 2013, 8–9.)

Etälantalalle tarvitsee ympäristöluvan siinä tapauksessa, että toiminnasta katsotaan mahdollisesti aiheutuvan vesistön pilaantumista, kohtuutonta rasiutusta naapurustolle tai jos lantaa käsitellään lantalassa jätteen laitos- tai ammattimaisena hyödyntämisenä tai käsittelynä ympäristönsuojelulain 27 §:n mukaisella tavalla. Luvan tarpeellisuus on varmistettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta, kuten myös se, tarvitseeko rakentaminen maankäyttö- ja rakennuslain vaatimia toimenpiteitä. (Ympäristöministeriö 2021a, 38.)

Ympäristöluvan hakemuksessa etälantaloista sekä etälietesäiliöistä on aina annettava tiedot, kuten lantavaraston sijainti, varastointitilavuus ja rakennusmateriaali. Näiden tietojen perusteella arvioidaan lannan varastointitilavuuden riittävyys. Eläinsuojan ympäristöluvassa etälantaloille ei osoiteta lupamääräyksiä. (Eläinsuojien ympäristölupahakemuslomakkeen 6022 täyttöohje 2019.)

Ympäristöluvallisilla tiloilla on vuodesta 2021 lähtien ollut kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus toiminnasta syntyvistä jätteistä. Jätetiedot on raportoitava valvontaviranomaiselle vuosittain. Edellisen vuoden jätetiedot ilmoitetaan sähköisen palvelualustan YLVA:n kautta aikavälillä 1.1.–28.2. Valvontatarkoitusten lisäksi saatuja tietoja hyödynnetään myös muun muassa tilastoinnissa, kansainvälissä raportoinnissa, seurannassa ja erilaisissa tutkimuksissa. (Valtioneuvoston asetus jätteistä 978/2021, 5 luku 33 §.)

3.1.3 Nitraattiasetus

Ympäristönsuojelulain nojalla on säädetty ns. nitraattiasetus, jolla säädellään esimerkiksi kemiallisten ja orgaanisten lannoitteiden käyttöä, lannan varastointia sekä erilaisten rakennelmien sijoittamista. Tavoitteena on vähentää pinta- ja pohjavesien, maaperän ja ilman kuormittumista. Asetus on voimassa koko Suomessa ja koskee kaikkia maatiloja ilman poikkeuksia. (MTK 2017b.)

Lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden levittäminen pellolle on sallittua 1.4.–31.10.

Levittäminen voidaan kuitenkin sallia marraskuun loppuun asti poikkeustilanteissa.

Poikkeustilanteessa lantaa ei ole ollut mahdollista levittää poikkeuksellisten sääolosuhteiden takia.

Lannan levittämisestä marraskuussa on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle lokakuun loppuun mennessä. (Kekäläinen 2016, 23.) Poikkeusolot on pystyttävä todentamaan esimerkiksi kirjaamalla toteutuneet sademäärät ylös (Haimivaara 2023).

Jos kuivalantaa varastoidaan aumassa tai perustetaan jälkikypsytyssauna, tulee siitä ilmoittaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle 14 vuorokautta ennen varastoinnin aloittamista. Ilmoitus on tehtävä vuosittain. Tarvittaessa ilmoituksen vastaanottanut viranomaisen tarkastaa aumauksen edellytykset sekä ennen auman perustamista kuin myös sen jälkeen. Aumaus on aina kiellettyä, jos siitä aiheutuu vesistön pilaantumista tai sen vaaraa, pohjavesialueella sekä tulvanalaisella alueella. (Kekäläinen 2016, 19.)

Orgaanisille lannoitevalmisteille, joita ovat esimerkiksi orgaaniset lannoitteet, orgaaniset kivennäislannoitteet ja orgaaniset maanparannusaineet on oltava vastaanotettavalle määrälle riittävä vesitiivis varastointitila. Myös aumavarastointi on mahdollista, jos lannoitteen kuiva-ainepitoisuus on vähintään 30 prosenttia ja aumaus täyttää kaikki muut vaatimukset. Esimerkiksi sadevedet eivät saa päästä aumaan. Aumavarastoinnista on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle 14 vuorokautta ennen varastoinnin aloitusta. (Kekäläinen 2016, 17–18.)

3.2 Vesilakiin liittyvät ilmoitus- ja lupa-asiat

Vesilaki määrittelee vesiin kohdistuvia oikeuksia ja vesien käyttöä. Vesilaki koostuu yleisistä ja hankekohtaisista säännöksistä. Vesilain ”Tavoitteena on edistää, järjestää ja sovittaa yhteen vesivarojen ja vesiympäristön käyttöä niin, että se on yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä; ehkäistä ja vähentää vedestä ja vesiympäristön käytöstä aiheutuvia haittoja; ja parantaa vesivarojen ja vesiympäristön tilaa”. (Vesilaki 587/2011, 1 luku 1 §.)

Vesilaki sisältää monia toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita. Yksi näistä on esimerkiksi velvoite haittojen ennaltaehkäisyyn ja minimointiin. Vesitaloushanke ja vesien käyttö on veloitteen mukaan

toteutettava niin, ettei siitä aiheudu vältettävissä olevaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta, jos hankkeen tai käytön tarkoitus on mahdollista saavuttaa ilman kustannusten kohtuutonta kasvua verrattuna kokonaiskustannuksiin ja aiheutettavaan vahingolliseen seuraukseen. Tämä velvoite koskee kaikkia vesitaloushankkeita, riippumatta siitä, vaatiiko hanke vesilupaa vai ei. (MTK 2017a.) Vesilain lupaviranomaisena toimii aluehallintovirasto. Valvontaviranomaisia ovat ELY-keskus sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. (Vesilaki, 1 luku 7 §.)

Vesitaloushankkeelle voidaan vaatia hakemaan vesilain mukainen lupa eli vesilupa. ELY-keskus arvioi luvan tarpeen, mutta hakemus lähetetään aluehallintovirastoon. (Aluehallintovirasto 2022.)

Luvantarve arvioidaan sen perusteella, loukkaako vesistöissä, pohjavedessä tai vesiympäristössä tapahtuva muutos yleistä tai yksityistä etua. Hankkeesta saatavan hyödyn pitää olla merkittävä siitä koituihin haittoihin verrattuna. (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2013b.) Vaikutuksista riippumatta aina vesiluvan vaativia vesitaloushankkeita ovat esimerkiksi sillan, vesijohdon, viemärin tai kaapelin rakentaminen yleisen vesikulkuväylän läpi, tietyt ojitukset sekä veden ottaminen ja vesialueen ruoppaus ja täyttö. (Aluehallintovirasto 2022.)

Lähtökohtaisesti myönteinen vesilupapäätös on toistaiseksi voimassa oleva, ellei lupaa ole erikseen myönnetty määräaikaisena. Toistaiseksi voimassa oleva lupa raukeaa, jos lupapäätöksessä edellytetyt seikkoja ei noudateta. Hanketta ei ole luvallista aloittaa ennen sille myönnettyä lainvoimaista lupaa. Hakemus kannattaa laittaa vireille hyvissä ajoin ennen hankkeen aloittamista, koska tavoitteellinen keskimääräinen vesilupahakemusten käsittelyaika aluehallintovirastossa on 9 kuukautta. (Aluehallintovirasto 2022.)

3.2.1 Ojitus

Vähintään 60 vuorokautta ennen ojituksen aloittamista on hankkeesta vastaavan ilmoitettava muusta kuin vähäisestä ojituksesta kirjallisesti ELY-keskukselle. Ojitusilmoituksen tarkoituksena on valvontaviranomaisten ennakoivalvonnan toimintaedellytysten tehostaminen. Ilmoitusten perusteella arvioidaan, tarvitseeko hankkeelle vaatia vesilupa tai ojitustoimitus. Lisäksi näin voidaan ennakoida ojituksen vaikutuksia valuma-aluekohtaisesti ottaen huomioon myös muut samalle alueelle suunnitellut hankkeet. (Keränen 2016, 6.)

Vähäisenä ojituksena pidetään esimerkiksi pienen peltolohkon ojitusta, peltolohkon salaojitusta tai täydennysojitusta. Myöskään vähäisen metsäpalstan ojituksesta, ojan tekemisestä rakennuspaikan kuivattamistarkoituksessa omalle maalle tai ojan tavanomaisesta kunnossapidosta ei tarvitse tehdä erillistä ilmoitusta. Ilmoitusta ei myöskään tarvita niiden ojitusten osalta, jotka sisältyvät jo ojitustoimituspäätökseen tai aluehallintoviraston tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen päätökseen. Osa ojituksista kuuluu maantielain mukaiseen tiesuunnitelmaan tai ratalain mukaiseen ratasuunnitelmaan, eikä näissä tapauksissa ilmoitusta vaadita. (Ympäristöministeriö 2021a, 27.)

Ojituksesta on aina ilmoitettava, kun ojitus tai kunnossapito tapahtuu pohjavesialueella, sellaisen välittömässä läheisyydessä tai happamilla sulfaattimailla. Ojituksen vaikutukset ympäristöön ja luontoarvoihin on otettava huomioon ja jos niihin kohdistuu vaikutuksia, on ilmoitus tehtävä. Jos kunnossapidettava oja on ehtinyt palautua luonnontilaisen kaltaiseksi, siihen tehtävistä toimenpiteistä on ilmoitettava. (Keränen 2016, 6.)

3.2.2 Veden ottaminen

Vesilain 4. luku sisältää säännökset veden ottamisesta. Laki säättää sekä pintaveden, että pohjaveden ottamisesta. Lain mukaan vesialueen omistajan tai haltijan on sallittua ottaa pintavettä ilman erillistä lupaa, jos pintavettä otetaan kiinteistökohtaista käyttöä varten. (Ympäristöministeriö 2021a, 27.) Otettavan vesimäärän on oltava kohtuullinen ja vesi on tarkoitettu silloin käytettäväksi kiinteistöllä tavanomaisiin tarpeisiin koti- tai maataloudessa (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2013b).

Pinta- ja pohjaveden ottamisesta tulee tehdä ilmoitus ELY-keskukselle ottomäärän ylittäessä 100 m³ vuorokaudessa. Kiinteistökohtainen vedenotto omalta vesi- tai maa-alueelta vaatii aluehallintoviraston luvan, jos sillä on vaikutusta vesilaissa määritettyyn yleiseen etuun. Jos pohjavettä otetaan yli 250 m³/vuorokaudessa, on sille hankittava aluehallintoviraston lupa. (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2013b.)

Pintaveden ottaminen toisen vesialueelta on myös sallittua ilman lupaa tavanomaista kiinteistökohtaista käyttöä varten. Ottamisoikeus edellyttää sitä, että on oltava vettä tarvitsevan kiinteistön omistaja ja tai haltija. Myös pohjaveden ottamiseen voidaan antaa oikeus toisen alueelta. Tilanteessa, jossa vettä ei riitä kaikille, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi rajoittaa vesialueelta veden ottamista. (Vesilaki, 4 luku 3–4 §.)

3.2.3 Ruoppaus

Ruoppaus tarkoittaa maa-aineksen ja lietteen koneellisesti tapahtuvaa poistamista vesialueen pohjasta. Ruopata saa pääsääntöisesti ajalla 1.9–30.4. Ruoppauksen lainmukaisuudesta ja aiheutuvista haitallisista seurauksista on aina vastuussa ruoppauksen toteuttaja. Jotta ongelmilta ja naapuririidoilta säästyy, kannattaa ruoppauksesta sopia lähinaapureiden sekä vesialueen omistajan kanssa. (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2021.)

Se, onko ruoppaus luvanvaraista, määräytyy vaikutusten ja ruoppausmassan määrän perusteella. Koneellisesta ruoppauksesta on ilmoitettava ELY-keskukselle sekä vesialueen omistajalle vähintään 30 vuorokautta ennen kuin työt aloitetaan. Jos ruoppausmassan tilavuus on yli 500 m³, on se aina luvanvaraista eli sille on hankittava vesilain mukainen vesilupa aluehallintovirastolta. Lupa voidaan myös vaatia, jos ruoppauksesta esimerkiksi aiheutuu haittaa luonnolle ja kalakannoille. (Elinkeino- ja ympäristökeskus 2013.)

Myös ruoppausmassan sijoittamisesta on säädetty laissa. Jos massaa on tarkoitus sijoittaa muulle kuin omalle maalle, on siihen oltava maanomistajan suostumus. Jos massan sijoittaminen aiheuttaa erimielisyyttä, aluehallintovirasto voi myöntää oikeuden sijoittaa massaa toisen maalle, jos siitä ei aiheudu suurta haittaa eikä sijoittaminen vaadi ympäristölupaa. (MTK 2017a.)

3.3 Rakennus- ja maankäyttö- sekä maa-aineslakiin liittyvät ilmoitus- ja lupa-asiat

Maankäyttö- ja rakennuslaki sisältää säädökset alueiden sekä rakennusten suunnittelusta, rakentamisesta ja käytöstä. Lain tavoitteena on järjestää alueiden käyttöä ja rakentamista niin, että hyvälle elinympäristölle saadaan luotua edellytykset. Lisäksi laki edistää ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti sekä kulttuurisesti kestävästä kehityksestä. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999, 1 luku 1–2 §.)

Maankäyttö- ja rakennuslailla kansalaisille halutaan turvata osallistumismahdollisuus asioiden valmistelussa sekä varmistaa suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus sekä avoin tiedottaminen. Erilaisilla asetuksilla ja kuntien rakennusjärjestelyillä annetaan lisäksi yksityiskohtaisempia rakentamista koskevia säännöksiä. Rakentamista ohjaa tarkemmin alueella mahdollisesti voimassa oleva kaava. Se on joko oikeusvaikutteinen yleiskaava tai asemakaava. (Ympäristöministeriö b julkaisuaika tuntematon.)

Rakennusvalvonnan viranomaistehtävät kuuluvat kunnan määräämälle lautakunnalle tai muulle monijäseniselle toimielimelle. Rakennusvalvontaviranomainen ratkaisee rakennus-, toimenpide-, purkamis- ja maisematyöluvan myöntämisestä. Kunnassa on oltava rakennustarkastaja valvomassa rakentamista sekä myös antamassa neuvoja rakentamiseen liittyen. (Maankäyttö- ja rakennuslaki, 2 luku 21 §.) Maankäyttö- ja rakennuslain piirissä ELY-keskukset edistävät kunnan alueiden käytön suunnittelua ja rakennustoimen järjestämistä. ELY-keskukset osallistuvat lisäksi maakuntakaavojen laadintaan ja valvovat maakunnallisesti merkittäviä tai valtakunnallisia yleis- ja asemakaavoituksia, rakentamista tai muuta alueiden käyttöä. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus julkaisuaika 2022a.)

Maankäyttö- ja rakennuslaki on parhaillaan uudistumassa. Uudistuksen jälkeen laki on nimeltään rakentamislaki. Uudistuksessa keskitytään edistämään hiilineutraalia yhteiskuntaa vahvistamaan luonnon monimuotoisuutta, parantamaan rakentamisen laatua sekä edistämään digitalisoitumista. Laki tulee voimaan 1.1.2025. (Ympäristöministeriö julkaisuaika tuntematon b.)

3.3.1 Rakennuslupa

Rakennuksen rakentamiseen vaaditaan rakennuslupa. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan ”Rakennuslupa vaaditaan myös sellaiseen korjaus- sekä muutostyöhön, joka on verrattavissa rakennuksen rakentamiseen, sekä rakennuksen laajentamiseen tai sen kerrosalaan laskettavan tilan lisäämiseen” (Maankäyttö- ja rakennuslaki, 18 luku 125 §). Aina, kun rakennusta tai sen käyttötarkoitusta olennaisesti muutetaan, on hankittava rakennuslupa. Luvanvaraista on lisäksi rakennuksen energiatehokkuuden muuttaminen merkittävästi rakennuksen vaippaan tai teknisiin järjestelmiin tehtävien korjaus- ja muutostöiden myötä. Rakennuslupa on hankittava silloinkin, kun tehtävällä työllä voi olla vaikutusta rakennuksen käyttäjien turvallisuuteen tai terveydellisiin oloihin. (Maankäyttö- ja rakennuslaki, 18 luku 125 §.)

Rakennuslupaa haetaan kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta. Häneltä saa myös tarvittaessa ohjeistuksia ja neuvoja. Hakija voi olla rakennuspaikan haltija eli omistaja, omistajan valtuuttama tai rakennuspaikkaa vuokra- tai muun sopimuksen kautta hallitseva henkilö. Lupa myönnetään, jos hakemus täyttää kaikki luvan edellytykset. Toisinaan hanke tarvitsee poikkeamisluvan ennen

rakennusluvan myöntämistä, jos se poikkeaa säännöksistä tai määräyksistä. Rakennusluvan mukaiset työt on aloitettava kolmen vuoden kuluessa luvan myöntämisestä ja työt on saatava päätökseen viiden vuoden aikana. Mahdollisesti tarvittavaa jatkoaikaa on haettava luvan voimassaolon aikana. (Karkkilan kaupunki 2022.)

3.3.2 Rakentamisen toimenpidelupa- ja ilmoitus sekä purkamislupa- ja ilmoitus

Rakentamiseen on mahdollista hakea rakennusluvan sijaan toimenpidelupa. Toimenpidelupaa voi hakea rakennelmien ja laitosten pystyttämiseen, joiden osalta lupa-asian ratkaiseminen ei edellytä rakentamisessa muutoin tarvittavaa ohjausta. (Mättö julkaisuaika tuntematon.) "Rakennusluvan sijasta rakentamiseen voidaan hakea toimenpidelupa sellaisten rakennelmien ja laitosten, kuten maston, säiliön ja piipun pystyttämiseen, joiden osalta lupa-asian ratkaiseminen ei kaikilta osin edellytä rakentamisessa muutoin tarvittavaa ohjausta" (Maankäyttö- ja rakennuslaki, 18 luku 126 §). Toimenpidelupa tarvitaan sellaisen rakennelman tai laitoksen pystyttämiseen ja sijoittamiseen, jota ei pidetä rakennuksena, jos sillä on vaikutusta luonnonoloihin, ympäröivän alueen maankäyttöön tai kaupunki- ja maisemakuvaan. (Maankäyttö- ja rakennuslaki, 18 luku 126 §.)

Kunnan rakennusjärjestyksessä on voitu määrittää, ettei toimenpidelupaa tarvita, jos toimenpidettä voidaan pitää vähäisenä. Myös luvanvaraisuudesta vapautetulle toimenpiteelle voidaan rakennusvalvontaviranomaisen harkinnan perusteella vaatia toimenpideluvan hakemista. On kuitenkin otettava huomioon, että vaikkei erillistä lupaa vaadittaisi, toimenpiteestä tulee kuitenkin usein ilmoittaa kunnan rakennusvalvontaan. Toimenpideilmoitus on tarkoitettu vähäisempiin rakennustoimenpiteisiin, ja se on rakennus- ja toimenpidelupaa kevyempi menettely. Jos rakennusvalvontaviranomainen ei ole 14 päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta vaatinut hakemaan lupaa ilmoitettuun hankkeeseen, hankkeen voi aloittaa. (Maankäyttö- ja rakennuslaki, 18 luku 129 §.) Ilmoitusmenettelyä on mahdollista toteuttaa ainoastaan silloin, kun se on merkitty kunnan rakennusjärjestykseen (Mättö julkaisuaika tuntematon).

Rakennuksen tai sen osan purkaminen edellyttää joko Maankäyttö- ja rakennuslain mukaista purkamislupaa tai purkamisilmoituksen tekemistä. Asemakaava-alueella purkamiseen vaaditaan aina lupa. Lupa tarvitaan myös, jos alueella on asemakaavan laatimiseksi voimassa oleva rakennuskielto. Yleiskaavan mukaan purkamislupa voidaan vaatia kaikissa tapauksissa. Lupa ei toisaalta tarvita talousrakennuksen tai siihen verrattavien muiden vähäisten rakennusten purkamiseen, ellei rakennus ole historiallisesti merkittävä tai rakennustaiteellisesti arvokas. Jos purkamista edellyttää voimassa oleva rakennuslupa, katusuunnitelma, hyväksytyt tiesuunnitelma tai ratasuunnitelma, lupaa ei tarvitse hakea. (Oulun kaupunki 2022.)

Ellei lupaa tarvita, on rakennuksen tai sen osan purkamisesta ilmoitettava kirjallisesti oman kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle vähintään 30 vuorokautta ennen purkamistyön aloittamista. 30 vuorokauden aikana ilmoituksen saapumisesta rakennusvalvontaviranomainen voi perustellusta syystä vaatia luvan hakemista. Purkuluvasta päättää kunnan rakennusvalvonta ja lupa on voimassa kolme vuotta luvan antopäivästä alkaen. Työn aloittamisesta on hyvä ilmoittaa kunnan rakennusvalvontaan. (Oulun kaupunki 2022.)

3.3.3 Maa-aineksen ottaminen

Maa-aineksen ottamisesta säädetään Maa-aineslaissa. Maa-aineslain tavoitteena on ainesten otto ympäristön kestävästä kehitystä tukevalla tavalla. (Maa-aineslaki 555/1981, 1 §.) Maa-aineslaissa tarkoitettuun ainesten ottamiseen on saatava lupa. Lupaa ei tarvitse, jos aineksia otetaan ainoastaan omaan kotitarvekäyttöön asumisen tai maa- ja metsätalouden tarpeisiin. Käytön tulee näissä tapauksissa olla kytköksissä rakentamiseen tai kulkuyhteyksien kunnossapitoon. (Maa-aineslaki, 4 §.) Kotitarvekäytöstäkin on kuitenkin ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jos ottamisalueesta on otettu tai on tarkoitus ottaa enemmän kuin 500 kiintokuutiometriä maa-ainesta. Ilmoitus uusitaan, kun edellisen ilmoituksen määrä ylittyy 500 kiintokuutiometrillä. (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2020.)

Lupa-asian maa-ainesten ottamista koskien ratkaisee kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, jolta lupaa haetaan kirjallisesti (Maa-aineslaki, 7 §). Lupa on myönnettävä, jos toimenpiteestä on esitetty asianmukainen ottamissuunnitelma eikä maa-aineksen ottaminen tai sen järjestely ole ristiriidassa maa-aineslain 3 §:ssä säädettyjen ympäristörajoitusten kanssa. Lupaviranomaisen on pyydettävä ELY-keskuksen lausunto ennen luvan myöntämistä, jos alue on merkittävä luonnonsuojelun kannalta, alueella on merkitystä vesiensuojeluun tai jos ainesten ottaminen vaikuttaa välittömästi toisen kunnan alueeseen. (Maa-aineslaki, 7 §.)

Lupa ainesten ottamiseen on määräaikainen, kuitenkin se on voimassa korkeintaan kymmenen vuotta. Maa-ainesluvan haltija on vuosittain velvollinen ilmoittamaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle otetun aineksen määrän ja laadun (Maa-aineslaki, 10 §, 23a §). Maa-ainesten ottamiseen voi tarvita lisäksi myös muita lupia. Näitä ovat esimerkiksi ympäristölupa, vesilupa ja maisematyölupa.

3.4 Kemikaaliturvallisuuden liittyvät ilmoitukset maataloilla

Suomessa on voimassa laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta. Laki ehkäisee ja torjuu vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista, säilytyksestä ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja. Se myös edistää yleistä turvallisuutta. (Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005, 1 luku 1 §.) Lakiin sisältyy määräyksiä koskien mm. toiminnan suunnittelua ja rakentamista, lupamenettelyjä, laitteistoja ja niiden kunnossapitoa, vaarallisten kemikaalien säilytystä, varastointia, käsittelyä ja rakenteita.

Maatilojen yleisimpiä kemikaaleja ovat polttonesteet ja öljyt, kasvinsuojeluaineet, desinfointiaineet, hyönteisten ja jyrsijöiden torjunta-aineet, AIV-liuokset, lannoitteet ja erilaiset lääkkeet ja pesuaineet (Ympäristöministeriö 2021b, 24). Kemikaalilain mukaisen selvilläolovelvollisuuden mukaan maatalouden harjoittajan on oltava selvillä käyttämistään ja varastoimistaan vaarallisista kemikaaleista. Valintavelvollisuuden mukaan on käyttöön aina valittava olemassa olevista vaihtoehdoista vähiten vaaraa aiheuttava kemikaali tai menetelmä. Huolehtimisvelvollisuus velvoittaa aina noudattamaan riittävää huolellisuutta ja varovaisuutta henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkojen ehkäisemiseksi. (Ympäristöministeriö 2021b, 10–11.)

ELY-keskusten ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa, että kemikaaleista aiheutuvien ympäristöhaittojen ehkäisemisestä ja torjumisesta annettuja säännöksiä noudatetaan. Ympäristönsuojeluviranomaiset hoitavat myös tiettyjen jäähdytys-, ilmastointi- ja lämpöpumppulaitteiden ja sammutuslaitteistojen valvontaa. Maatiloilla tämä tarkoittaa esimerkiksi maidontuotantotilojen kylmälaitteita. ELY-keskusten tarkastajien vastuulla on Ruokaviraston ohjaamana valvoa kasvinsuojeluaineiden käyttöä sekä niiden käsittelyä ja varastointia. Lisäksi he valvovat kasvinsuojeluruiskujen testausvelvoitteen noudattamista, maatalousyrittäjien kasvinsuojelututkintojen voimassaoloa ja viljelijätukien edellyttämiä kirjanpitovelvoitteita. (Ympäristöministeriö 2021b, 19–20.)

Kemikaaliturvallisuuslain 3 luvussa säädetään vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin jaottelusta sekä lupa- ja ilmoitusmenettelystä. Vaarallisten kemikaalien käsittely ja varastointi on jaettu vähäiseen ja laajamittaiseen. Pelastusviranomaisen tehtäviin kuuluu valvoa vähäistä ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin laajamittaista vaarallisten kemikaalien varastointia ja käsittelyä. Toiminnan laajuutta määritettäessä huomioidaan kaikki toimijan hallinnassa olevat saman kohteen käsiteltävät ja varastoitavat vaaralliset kemikaalit. (Ympäristöministeriö 2021b, 16–17.)

Kemikaalien käyttö ja varastointi maatiloilla on ilmoituksenvaraista toimintaa, jos kokonaismäärä ylittää valtioneuvoston asettamat rajat. Taulukossa 3 on esitetty yleisimpiä ilmoitusrajan ylittäviä vähimmäismääriä maatiloilla. Ilmoitusvelvollisuus saattaa kuitenkin täytyä, vaikkei ilmoitusraja ylittyisi, koska kaikista maatilalla kemikaaleista lasketaan suhdeluku ja suhdelukujen summa lasketaan erikseen eri vaararyhmille. (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2021, 3–4.)

TAULUKKO 3. Yleisimpiä ilmoitusrajan ylittäviä vähimmäismääriä koko maatilalla (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2021, 3)

KEMIKAALI	ILMOITUSRAJA
Moottori- ja pienkonebenssiinit	1000 kg (n. 1300 litraa)
Diesel ja polttoöljy (myös lämmitysöljy)	10 000 kg (n. 12 000 litraa)
Nestekaasu	200 kg (n. 18 x 11 kg kaasupulloja)
Myrkylliset aineet	500 kg
Syövyttävät aineet	10 000 kg
Korkeatypinen ammoniumnitraattilannoite	1000 kg

Kemikaaleista tulee tehdä kirjallinen ilmoitus pelastuslaitokselle vähintään kuukautta ennen toiminnan aloittamista. Ilmoituksessa on oltava toiminnanharjoittajan tiedot, maatilalla sijainti, alueen vedenottamot, pohjavesialueet, maaperän laatu, käsiteltävät ja varastoitavat kemikaalit ja niiden käyttötarkoitukset sekä toiminnan suunniteltu aloittamisajankohta. Ilmoituksen vastaanotettuaan pelastusviranomaisen antaa päätöksen, jossa voidaan antaa normaalien asetusten lisäksi ehtoja varastoinnille ja käsittelylle. Pelastusviranomaisen välittää päätöksen eteenpäin aluehallintoviraston, ympäristönsuojeluviranomaisen ja rakennusviranomaisen tietoon. Pelastusviranomaisen tekee lisäksi

tarkastuksen ennen käsittelyn ja varastoinnin aloittamista. Tarkastuksessa otetaan esiin tarvittavat korjausmääräykset ja -suositukset. (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2021, 3–4.)

Maatiloilla varastoidaan myös paljon lannoitteita. Läheskään kaikkia lannoitteita ei luokitella vaarallisiksi. Vaarallisiksi luokiteltavista lannoitteista on ilmoitettava pelastusviranomaiselle yhdessä muiden vaarallisten kemikaalien kanssa. Varastoitaessa vähintään 1 000 kg yli 28 % typpeä sisältävää lannoitetta siitä on ilmoitettava pelastusviranomaiselle vähintään kaksi viikkoa ennen varastoinnin aloittamista. (Turvatekniikan keskus 2010.) Lisäksi niistä on toimitettava Ruokavirastolle virallinen räjähtämättömyystodistus viimeistään viikkoa ennen. Ammoniumnitraattilannoitteita on sallittua varastoida korkeintaan 30 tonnia kuuden kuukauden aikana. (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2021, 9.)

Toisin kuin muut jakeluasemat, maatilojen nestemäisten polttoaineiden jakeluasemat, joiden polttoainesäiliöiden kokonaistilavuus on vähintään 10 m³, eivät kuulu ympäristönsuojelulain mukaisiin rekisteröitäviin toimintoihin. Niihin ei myöskään sovelleta valtioneuvoston asetusta nestemäisten polttoaineiden jakeluasemien ympäristönsuojeluvaatimuksista. Vähintään 10 m³:n jakeluasemiin sovelletaan kuitenkin kauppa- ja teollisuusministeriön jakeluasemapäätöstä. (Ympäristöministeriö 2021b, 16.)

3.5 Muita maatalouteen liittyviä lupia ja ilmoituksia

3.5.1 Eläinten pitopaikka- ja eläintenpitoilmoitus

Laki eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä astui voimaan 1.1.2022. Yhtä tai useampaa nauta-, lammas-, vuohi-, sika-, hirvi-, kameli tai hevoseläintä, turkiseläintä, tuotantokania, siipikarjaa tai mehiläisiä ja kimalaisia pitävän on rekisteröitävä kyseisen eläinlajin pitopaikka ja tehtävä eläintenpitoilmoitus ennen kuin eläintenpito alkaa. Tämä on huomioitava myös haaskanruokintapaikkaa perustettaessa. Pitopaikka on rekisteröitävä siitäkin huolimatta, että eläimen pitäminen olisi vain lyhytaikaista. Näin eläinten jäljitettävyyden pystytään varmistamaan esimerkiksi eläintaudin puhjetessa. (Ruokavirasto 2019a.)

Rekisteröinnit ja ilmoitukset voi tehdä Ruokaviraston eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin sähköisessä asiointipalvelussa. Pitopaikan tietoihin tulevasta muutoksista tai pitopaikan tai sen toiminnan lopettamisesta tulee ilmoittaa eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin viimeistään 30 vuorokauden kuluessa. Kirjanpitovelvollisuuden myötä jokaisesta rekisteröidystä pitopaikasta on pidettävä kirjaa eläinlajeista, eläinluokista, lukumääristä ja soveltuviissa tapauksissa myös tunnistetiedoista. Myös saapuvista ja lähtevistä, kuolleista ja osan eläinlajeista kohdalla myös syntyneistä eläimistä on pidettävä kirjaa. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään 3 vuotta. (Ruokavirasto 2019a.)

Ammattimaisesta tai muuten laajasta seura- ja harrastuseläinten pidosta, riistanhoidollisesta tarhauksesta sekä lihan, munien ja siitoseläinten tuotantotarhauksesta on ilmoitettava. Esimerkiksi jos on vähintään kuusi täysikasvuista hevosta, on ilmoitus tehtävä. Ilmoitus annetaan aluehallintovirastoon viimeistään 30 vuorokautta ennen uuden toiminnan aloittamista ja viimeistään 14 vuorokautta ennen toiminnan loppumista tai oleellista muutosta. Ilmoituksen voi jättää myös Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin sähköisesti. (Aluehallintovirasto julkaisuaika tuntematon b.)

3.5.2 Hukkakaura

Hukkakaura on erittäin vaikeasti torjuttava, nopeasti lisääntyvä, yksivuotinen heinämäinen rikkakasvi. Hukkakaura aiheuttaa jopa miljoonien eurojen vuosittaiset tappiot, jotka koostuvat mm. torjunnan kustannuksista ja sadon laadun heikentymisestä. Suomessa onkin voimassa laki hukkakauran torjunnasta, jonka tarkoituksena on pitää yllä korkealaatuista kasvintuotantoa edistämällä hukkakauran torjuntaa. Laki koskee toimenpiteitä, joilla hukkakauraa torjutaan ja sen leviäminen estetään. (Ruokavirasto 2019b.)

Hukkakaurasta tulee aina poikkeuksetta ilmoitettava kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Kuka tahansa voi tehdä ilmoituksen, esimerkiksi naapuri. Maan haltijan on tehtävä ilmoitus viimeistään seuraavan pinta-alatukihaun yhteydessä, mutta mieluummin viipymättä havainnon tehtyään. Ilmoituksen perusteella alueella tehdään hukkakaurakatselmus, alue lisätään hukkakaurarekisteriin ja alueen haltijalle annetaan ohjeet hukkakauran torjuntaan. (Suomi.fi-verkkopalvelu 2022.) Jos ohjeita ei noudateta tai alue on pahoin hukkakauran saastuttama, maaseutuelinkeinoviranomainen tekee alueelle torjuntasuunnitelman. Torjuntasuunnitelman tekeminen siirtyy ELY-keskuksen vastuulle, jos siihen on erityinen syy, tai jos hukkakauran esiintymäalue sijaitsee useamman kunnan alueella. (Laki hukkakauran torjunnasta, 1 luku 6 §.)

3.5.3 Uusiutuvan energian hankkeet maataloilla

Maataloilla aurinkoenergiahankkeet toteutetaan yleensä pienimuotoisina ja niissä hyödynnetään jo olemassa olevia rakennuksia. Keskikokoisten ja kotitalouksen aurinkoenergiahankkeisiin riittää yleensä kunnan tavalliset rakennustarkastukseen liittyvät menettelyt, eikä aurinkopaneelien asentaminen suurimmassa osassa hankkeista vaadi maankäyttö- ja rakennuslain mukaista lupaa. Jos hanke kuitenkin vaikuttaa merkittävästi kaupunkikuvaan tai ympäristöön tai rakennus on esimerkiksi suojeltu tai kulttuurihistoriallisesti merkittävä, voidaan lupa vaatia. (Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus julkaisuaika tuntematon.)

Maaseudulla maankäyttö- ja rakennuslain mukainen toimenpidelupa voidaan vaatia hankkeen vaikuttaessa naapurikiinteistöön. Rakennusjärjestyksissä on eroja eri kuntien välillä, joten lupamenettelyt voivat vaihdella. Aurinkopaneelit voivat olla vapautettu lupamenettelystä, mutta siinäkin tapauksessa on kuitenkin tehtävä ilmoitus rakennusvalvontaan. Koska kaikkia kuntia käsittävää yhtenäistä ohjeistusta ei ole, kannattaa oman kunnan aurinkoenergiaa koskevat määräykset selvittää jo suunnitteluvaiheessa. (Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus julkaisuaika tuntematon.)

Aurinkoenergian lisäksi myös biokaasulaitoshankkeita on maataloilla paljon vireillä. Biokaasun tuottamiseen kannustaa valtion investointituki, joka vuonna 2021 nousi 50 %:iin aiemmasta 40 %:sta. (Hohteri 2021). Biokaasulaitoksessa voidaan käyttää periaatteessa kaikki orgaaninen aines mädätyksessä, mutta parhaiten sopii luonnostaan hajoava materiaali kuten lanta tai rehu (Motiva Oy 2013, 8.) Tuotettua biokaasua voidaan hyödyntää polttoaineena esimerkiksi lämmöntuotannossa, yhdistetyssä lämmön ja sähköntuotannossa sekä jalostettuna liikennepolttoaineena tai maakaasuna (Motiva Oy 2013, 18).

Yhden maatilalan lantaa ja peltobiomassaa käsittelevän biokaasulaitoksen ympäristölupaviranomainen määräytyy maatalan eläinsuojan ympäristöluvanviranomaisen mukaan. Kunnan ollessa lupaviranomainen on toteutettu kahta eri tulkintaa biokaasulaitosten osalta. Toisinaan biokaasulaitokselle on vaadittu hakemaan oma ympäristölupa, koska kunnan ilmoitusmenettely ei tunne biokaasulaitosta ja laitos on näin ollen luvittava omana kokonaisuutenaan. On myös tulkintoja, joiden mukaan biokaasulaitos ei lisää ympäristöön kohdentuvia riskejä, eikä aiheuta haittaa naapureille ja sen katsotaan parantavan ympäristön tilaa, jolloin hanke voidaan toteuttaa olemassa olevan ympäristöluvan piirissä. Näiden eri tulkintamallien tilalle toivotaan jatkossa löytyvän yhtenäinen, koko maan kattava malli. (Taavitsainen 2021.)

Aluehallintoviraston myöntämien ympäristölupien omaavien maatalojen biokaasuhankkeiden luvantarpeen arvioi ELY-keskus. ELY-keskus arvioi, tulkitaanko hanke oleelliseksi muutokseksi, onko sillä merkittäviä ympäristöriskejä sekä aiheuttaako se haittaa naapureille. Ympäristölupa voidaan vaatia päivittämään lannankäsittelyn osalta. Jos maatila alkaa ottaa vastaan tilan ulkopuolisia jätteeksi luokiteltavia jakeita (esim. yhdyskuntalietettä), tulkitaan toiminta luonteeltaan jätteen laitospäivittämiseksi ja toiminnalle vaaditaan ympäristölupa. Lisäksi toiminnalle vaaditaan silloin Ruokavirastolta haettava laitoshyväksyntä. (Taavitsainen 2021.)

Biokaasulaitokselle on aina haettava rakennuslupa. Erityistä huomioitavaa biokaasulaitosten rakennuslupahakemuksissa on, että toiminnan kuvaus on syytä tehdä huolellisesti ja mahdollisimman monipuolisesti, koska biokaasuhankkeet ovat toistaiseksi vielä viranomaisille osittain tuntemattomia. Hakemukseen vaaditaan usein myös lausunto ympäristöluvan tarpeesta sekä päätöksestä. Pelastusviranomaisen antaa rakennuslupahakemukseen oman lausuntonsa. (MTK-Pohjois-Savo ja sen EU hankkeet 2022.)

Pelastusviranomaisen voi vaatia antamaan ilmoituksen ennen toiminnan aloittamista. Tämän ilmoituksen tulee sisältää varastoitavat ja käsiteltävät määrät sekä varastointi- ja käsittelypaikat, räjähdysvaarallisuusasiakirjan, asemakuvan ja laitteistojen sijoittumisen sekä käyttöturvallisuustiedotteet. Pelastusviranomaiselle nämä tiedot ovat tärkeitä olla ennakkoon tiedossa esimerkiksi mahdollista laitoksen tulipalon sammuttamista varten. (MTK-Pohjois-Savo ja sen EU hankkeet 2022.)

Biokaasu on palavaa kaasua ja niihin liittyy omat riskinsä esimerkiksi tulipalojen ja vuototilanteiden muodossa. Jos puhdistamatonta biokaasua on varastossa 1–5 tonnia, on tästä tehtävä ilmoitus kunnan pelastusviranomaiselle ja yli 5 tonnin varastosta lupa on haettava Tukesilta. Puhdistetun biokaasun osalta on tehtävä ilmoitus Tukesille, jos sitä on varastoituna 0,2–5 tonnia. (MTK-Pohjois-Savo ja sen EU-hankkeet 2022.)

Biokaasulaitoksen sijaintia harkitessa on otettava huomioon myös luonnonsuojelulain ja vesilain myötä tulevat raamit. Luonnontilaisia ja luonnonarvoiltaan arvokkaita alueita sekä suojeltujen lajien elinpaikkojen levinneisyysalueita tulee välttää. Natura 2000-verkoston kuuluvan alueen lähellä on tapauskohtaisesti harkittava, onko Natura-alueeseen mahdollisesti vaikuttavasta toimenpiteestä tehtävä ilmoitus tai Natura-arviointi tarpeellinen. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2022b.)

Biokaasulaitoksen suunnittelusta käyttöönottoon on syytä varata noin kaksi vuotta. Jos biokaasulaitokselle tarvitsee hakea uusi ympäristölupa tai olemassa olevaa tarvitsee päivittää, käsittelyaika voi olla 4–15 kk. Rakennus- ja ympäristölupa-asiat on oltava selvitettyinä ennen investointitukipäätöksen saamista. Rakennus/-toimenpideluvan saaminen kestää huomattavasti vähemmän aikaa: noin 2 viikosta kuukauteen. (MTK-Pohjois-Savo ja sen EU hankkeet 2022.)

3.5.4 Luonnonsuojelu

Nykyinen luonnonsuojelulaki on ollut voimassa vuodesta 1997 lähtien, mutta on nyt uudistumassa. Uudistuksen lähtökohtana on Suomen luonnon ja sen monimuotoisuuden turvaaminen entistä paremmin. Kolme keskeistä hanketta uudistuksessa ovat luonnonsuojelulain uudistus, uusi laki rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta sekä ekologisen kompensaaion kehittäminen. (Valtioneuvosto 2022.)

Luonnonsuojelulain sisältämät useat alueiden suojeluun tai lajisuojeluun liittyvät kiellot ovat eräs keino turvata luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Suojeltujen luontotyyppien muuttaminen ja varsinkin suojeltavien lajien esiintymispaikkojen heikentäminen tai hävittäminen on kiellettyä. Rauhoitettuja lajeja koskevat eri kiellot. ELY-keskus voi myöntää luvan luontotyyppin muuttamiskiellosta poikkeamiseen, erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan muuttamiskellosta poikkeamiseen ja lajien rauhoitussäännöistä poikkeamiseen, jos vaadittavat ehdot täyttyvät. Esimerkiksi erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan muuttamiskiellosta poikkeamiseen voi saada luvan, jos lajin suojelutaso säilyy suotuisana. (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2013c.)

Natura 2000-verkoston kuuluvaa aluetta merkittävästi heikentävästä toimenpiteestä on ilmoitettava. Kirjallinen ilmoitus on määrä tehdä ELY-keskukselle vähintään 30 vuorokautta ennen toimenpiteen alkamista. Ilmoitusvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä ovat esimerkiksi pellonraivaus, maa-aineksen kotitarveotto, pienimuotoinen metsänkäyttö tai niin vähäinen ojitus, ettei se edellytä vesilain mukaista ilmoitusta. Ilmoitusta ei vaadita toimenpiteestä, jolle on jo viranomaiselta myönnetty päätös tai lupa tai jos toimenpiteestä on tehtävä ilmoitus jo muuhun lainsäädäntöön perustuen. Ilmoituksen on sisällettävä yhteys- ja sijaintitietojen lisäksi tiedot toimenpiteestä, sen ajoituksesta, toteuttamistavasta ja vaikutuksista. (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2015.)

Ilmoitus vaaditaan, jotta ELY-keskuksesta voidaan antaa tarvittava ohjeistus toimenpiteen tekijälle. Ohjeistuksella pyritään minimoimaan luonnonarvoille aiheutuvat haitat. Jos toimenpide arvioinnin mukaan aiheuttaa laissa kiellettävää merkittävää heikennystä luonnonarvoissa, ELY-keskus päättää missä määrin toimenpiteen toteuttamista on rajoitettava. Nämä luonnonarvot ovat joko tiettyjä lajeja ja niiden elinympäristöjä tai luontotyyppisiä. Ellei ELY-keskus ole 30 vuorokauden kuluessa ilmoituksen saapumisesta päätöksellään rajoittanut tai kieltänyt toimenpidettä, sen voi toteuttaa. (Elinkeino-, - liikenne- ja ympäristökeskus 2015.)

Luonnonsuojelulain mukaan kaikki Suomessa luonnonvaraisina esiintyvät nisäkkäät sekä linnut ovat rauhoitettuja, lukuun ottamatta metsästyslaissa tarkoitettuja riistaeläimiä sekä rauhoittamattomia eläimiä. Rauhoitettujen eläinten tahallinen tappaminen tai pyydystäminen, pesien, munien tai muiden kehitysasteiden haltuunotto, siirtäminen sekä muu vahingoittaminen ja eläinten tahallinen häiritseminen on kiellettyä. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023c.) Esimerkiksi lintujen

käyttäytyminen viljelyksillä ja asutusalueilla voi aiheuttaa taloudellisia vahinkoja ja hygieniahaittoja (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2017.) Joissakin tapauksissa haitan kärsijä voi hakea ELY-keskukselta poikkeamislupaa esimerkiksi lintujen häätämiseen tai hävittämiseen. Hakemus voi olla joko vapaamuotoinen tai sähköinen ja päätösharkinta tehdään tapauskohtaisesti hakemuksen sisältämien tietojen perusteella. Luvan saaneen tulee vuosittain raportoida poikkeusluvalla tehdyt toimenpiteet ELY-keskukselle. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023c.)

Vuonna 2022 on astunut voimaan uusi laki rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta. Lain tavoitteena on ennaltaehkäistä ja korvata rauhoitettujen eläinten aiheuttamia vahinkoja, lajiensuojelun edistäminen sekä luonnonsuojelun hyväksyttävyyden lisääminen (Laki rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta 15/2022 1 luku 1 §). Sen kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen toteaa ja arvioi vahingot, jonka alueella vahinko on tapahtunut (Laki rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta 2 luku 9 §). Korvaukset haetaan ELY-keskukselta. Korvauksia voi hakea muun muassa maanviljelys-, kalanviljely- ja eläinvahingoista sekä rakennuksille aiheutuneista vahingoista. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023a.)

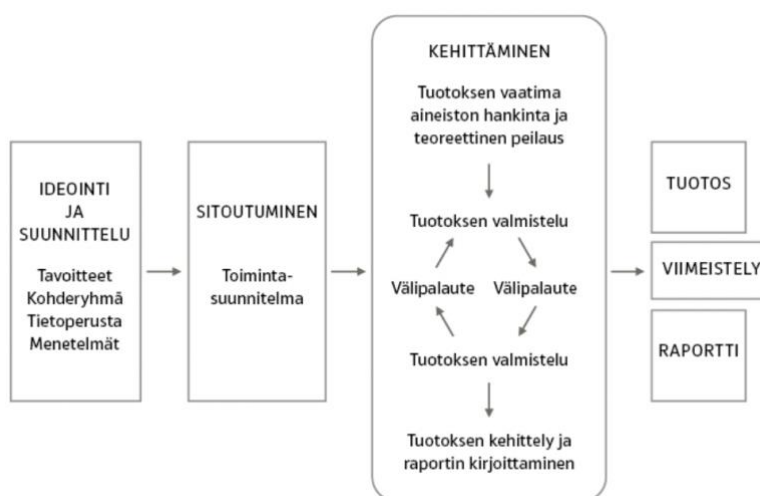
Korvauksen maksaminen edellyttää, että vahinkoa kärsinyt on jo tehnyt toimenpiteitä estääkseen vahingon syntymisen tai sen laajenemisen, eikä hän ole saanut muuta julkista rahoitusta vahinkojen korvaamiseksi. Avustus voi kattaa kustannukset osittain tai kokonaan. (Laki rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta 4 luku 12 §.) Pääsääntöisesti avustuksia tulisi hakea ELY-keskukselta sen vuoden viimeiseen päivään mennessä, jonka kuluessa vahinko on tapahtunut tai tapauskohtaisesti seuraavan vuoden toukokuun loppuun mennessä (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023a.)

4 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Kehittämistyön tavoitteena oli helpottaa maatalouden ilmoitus- ja lupa-asiointia kehittämällä toimeksiantajan käyttöön opas. Oppaan kohderyhmänä ovat kaikki, joilla on maatalouden ilmoitus- ja lupa-asioita hoidettavanaan. Toimeksiantajan myötä kohderyhmänä ovat erityisesti heidän asiakkaansa Ylä-Savon alueella. Oppaan suunnittelun lähtökohtana ovat alusta alkaen olleet toimeksiantajan kertomat toiveet oppaan suhteen. Tavoitteena oli luoda oppaasta selkeä ja helppolukuinen, jotta siitä voi nopeasti tarkistaa tarvitsemansa asian. Selkeyden säilyttämiseksi toiveena oli, että tekstin määrä pidettäisiin vähäisenä. Opas julkaistaan sähköisenä, jotta sen jakaminen asiakkaille sekä sisällön päivittäminen on helppoa.

Tämä kehittämistyö on laadultaan toiminnallinen. Toiminnallinen opinnäytetyö on tutkimuksellisen kehittämisen tapa, jonka tavoitteena on tuottaa kohderyhmää palveleva ammatillinen tuotos. Tuotos voi olla esimerkiksi ohjeistus, opas, esite tai prosessikuvaus. Tutkimus ei määrittele kehittämistyötä, mutta tutkimuksen käytännöt tukevat kuitenkin ammatillista kehittämistä. Toiminnallisen opinnäytetyön perustana ovat ammatillinen tieto sekä aihepiirin käsitteiden ja ammattitermistön käyttö. Työn tekijän on pystyttävä yhdistämään ammatillista teoreettista tietoa ja käsitteitä ammatillisiin käytäntöihin ja luomaan kehittäviä ratkaisuja. (Airaksinen, Kostamo & Vilka 2022, luku 3.1.)

Kuvassa 1 on esitetty toiminnallisen opinnäytetyön prosessin eteneminen. Työn tekeminen alkaa ideoinnilla ja suunnittelulla, jossa tarkennetaan tavoitteet, kohderyhmä, tietoperusta ja menetelmät. Hyvin tehty suunnitelma on perusta onnistuneella prosessilla. Tuotoksen kehittäminen sekä teoria-aineiston kerääminen ja raportin kirjoittaminen kulkevat käsi kädessä läpi prosessin ja tukevat toisiaan. Toisaalta tiedon kerääminen auttaa tuotoksen kehittämisessä, mutta myös tuotoksen kehittämisen myötä nousee esiin tarpeita, mitä tietoa on kerättävä lisää. Viimeisessä vaiheessa viimeistelyn kautta tuloksena on valmis tuotos sekä raportti arvioitavaksi.

KUVA 2. Toiminnallisen opinnäytetyön prosessin eteneminen (Airaksinen ym. 2022, luku 1.1)

5 OPPAAN TEKOPROSESSI

5.1 Oppaan suunnittelu

Hyvä opas antaa lukijalleen todellista arvoa ja tarjoaa juuri lukijan toivomaa tietoa. Oppaalla on oltava selkeä tavoite ja kohderyhmä. (Kotimaisten kielten keskus julkaisuaika tuntematon.) On siis pyrittävä saamaan aikaan mahdollisimman selkeä kuva ohjeistettavasta asiasta. Paakkunaisen (2021, 6) mukaan selkeässä oppaassa on vain tarpeelliset asiat ja siitä on jätetty turhat pois. Lisäksi asiat on esitetty parhaiten palvelevassa muodossa ja ne on esitetty kohderyhmälle sopivalla ilmaisutavalla. Ohjeistusta tehdessä on mietittävä, mitä varten ja mistä näkökulmasta materiaali kootaan ja perusteltava asiat niin, että lukija ymmärtää oikein mitä tekijä tarkoittaa. Havainnollistaminen on keino selventää tietoa ja edesauttaa asioiden oikein ymmärtämistä sekä lisätä mielenkiintoa. Havainnollistamiseen voi käyttää kaavioita, taulukoita tai kuvia.

Oppaan varhaisin suunnitteluvaihe alkoi jo vuoden 2022 alkupuolella kirjoittaessani opinnäytetyön aihekuvausta ja työsuunnitelmaa. Kävin silloin ensimmäiset keskustelut toimeksiantajan kanssa ja kuulin toiveet oppaalle. Keskustelut toimeksiantajan kanssa olivat tärkeitä, että pystyin muodostamaan kuvan siitä, mitä minulta odotetaan.

Varsinaisesti oppaan suunnittelu alkoi kesällä 2022. Minun oli ensin mietittävä oppaan sisällön laajuus. Maatalouteen liittyviä ilmoitus- ja lupa-asioita on paljon ja rajaaminen oli välttämätöntä, jotta sisältö pysyi hallittuna. Oppaasta jäi pois rutiininomaisesti hoidettavat asiat ja sisältö keskittyi enemmän esimerkiksi erilaisiin ympäristö- ja investointihankkeisiin.

5.2 Oppaan toteutus

Huolellinen rajaaminen helpotti sisällön tuottamista, koska tiesin, mitä asioita lähdeaineistosta etsin. Suunnittelin ensin aihealueet, joihin keskityn. Näitä aihealueita olivat esimerkiksi ympäristöasioihin ja rakentamiseen liittyvät hankkeet. Oppaan sisältö muodostui yhtä matkaa opinnäytetyön teoriaosuuden kanssa, koska opinnäytetyöhön kirjoitin tietotaustan oppaaseen tulevista asioista muun muassa sen osalta, minkä tahon kanssa kuuluu asioida ja missä aikataulussa asia on hoidettava. Oppaaseen tulevaa sisältöä kokosin erilliseen Word-tiedostoon.

Tärkein asia oppaan kokoamisessa oli, ettei siihen saanut päätyä virheitä. Maatalouden ilmoitus- ja lupa-asiat pohjautuvat Suomen lakeihin ja säädöksiin. Lakitekstit ovat pitkiä ja toisinaan haastavia ymmärtää. Aiheen tiimoilta on paljon luotettavia lähteitä, esimerkiksi eri ministeriöiden julkaisuja. Asioiden oikeellisuuden olen voinut tarkistaa monesta luotettavasta lähteestä. Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu on ollut hyvä tietolähde. Sieltä löytyi myös esimerkiksi tarvittavia lomakkeita linkitettäväksi oppaaseen. Toimeksiantajan kanssa etäyhteydellä käydyt keskustelut ovat olleet tärkeitä oppaan sisällön suhteen, koska heillä on tieto siitä, mitä asioita heidän asiakkaansa kaipaavat oppaasta löytävänsä.

Kun sisältö oli valmiina, oli seuraavana tehtävänä saada itse opas muokattua. Oppaan muokkasin Microsoft Word -tekstinkäsittelyohjelmistolla. Ulkoasun suhteen päädyin mahdollisimman selkeään ratkaisuun. Toimeksiantajalta sain heidän logonsa lisättäväksi oppaaseen sekä tietooni fontit, joita he käyttävät julkaisuissaan. Ehdotetut fontit vaihtuivat jostain syystä aina, kun tallensin oppaan pdf-

muotoon, joten niiden käytöstä oli luovuttava. Valitsin itse helppolukuisen fontin. Kuvat jätin oppaasta kokonaan pois säilyttääkseni selkeyden ja tiivistääkseni lopputuloksen pituutta.

Oppaan rakenteen on tärkeää olla selkeä ja yksinkertainen, jotta lukijan on ensisilmäyksellä helppo löytää tärkeimmät kohdat. Minä päädyin jaottelemaan sisällön kymmeneen eri aihealueeseen, joista tein isommat otsikot. Nämä otsikot saa nopealla silmäyksellä käytyä läpi löytääkseen etsimänsä aihealueen. Jokaisesta aihealueesta on oppaaseen koottuna linkkejä lakitekstiin sekä lisätietoihin ja tarvittaviin lomakkeisiin. Oppaan rakenteen suhteen pohdin, teenkö erillisen kansilehden ja olisiko sisällysluettelo tarpeellinen. Opas on kuitenkin sen verran lyhyt, että loppujen lopuksi en nähnyt niitä tarpeellisiksi.

Viimeistelyä vaille valmista opasta testautetaan sen tulevilla käyttäjillä. On tärkeää, ettei testaaja ole osallistunut oppaan tekoon. Testaajan tehtävänä on kokeilla, löytääkö hän oppaasta vastauksen kysymykseensä. Testaus auttaa paljastamaan epäselvyydet ja aukko- ja virhepaikat, jotka korjataan ennen lopullista julkaisemista. (Sarkkinen 2021.) Julkaisemisen jälkeen ohjeen ajan tasalla pitäminen on olennaista ja päivittämisen on oltava helppoa.

Lähetin oppaan sähköpostitse 25 kohderyhmäläiselle luettavaksi ja kommentoitavaksi.

Vastaanottajissa oli maatalousyrittäjiä sekä luonnonvara-alan opiskelijoita. Palaute oli hyödyllistä, koska sain hyviä kehitysideoita esimerkiksi sanamuodoista. Ilokseni sain myös paljon positiivista palautetta ja kohderyhmäläiset kokivat oppaan helppolukaiseksi ja kohderyhmälle hyödylliseksi. Lisäksi toimeksiantajalta ja ohjaajalta saatu palaute on ollut arvokasta. On hyvä, että oppaalla on ennen julkaisua ollut monta lukijaa. He ovat reagoineet asioihin, jotka itseltäni olisivat jääneet huomaamatta. Opas valmistui huhtikuussa 2023.

5.3 Oppaan arviointi

Oppaan tekoprosessissa onnistuin sisällön rajaamisessa. Myös rakenne on selkeä ja helppolukuinen. Sisällön laajentaminen olisi ollut houkuttelevaa, mutta se olisi johtanut kaaokseen, koska en olisi pystynyt käytännössä hallitsemaan valtavaa tietomäärää. Valmis opas muistuttaa omasta mielestäni enemmän tietoisuutta kuin opasta. Käyttäjille arvoa on eniten kootuilla lisätieto- ja lomakeosioilla, koska niiden kautta he löytävät helposti apua ilmoitus- tai lupa-asiansa hoitamiseen. Tietoa on nyt koottuna yhteen paikkaan.

Minulle haastavinta oli ulkoasun toteuttaminen. Työtäni helpotti, että oppaasta haluttiin yksinkertainen ja pystyin panostamaan erityisesti oppaan käytettävyyteen. Oppaan tekoprosessi myös venyi ajallisesti suunniteltua pidemmäksi. Lähdeaineiston läpikäyminen oli hidasta ja lisäksi muokkaamiseen meni enemmän aikaa, kuin mitä olin suunnitellut.

Lopullisessa oppaassa on tekstiä enemmän, kuin ensin suunnittelin. Tekstin määrän takia opas on myös suunniteltua pidempi. Alkuperäinen ajatukseni oli, että opas olisi kaksisivuinen, mutta käytännössä se osoittautui mahdottomaksi ja lopulta sisältö mahtui viidelle sivulle. Sisältöä kootessani huomasin, että tekstin vähentäminen aivan minimiin on vaikeaa, koska asioita on välttämätöntä jonkin verran avata. Toinen vaihtoehto olisi ollut koota pelkästään linkkejä lisätietoihin ja lomakkeisiin. Toimeksiantajan kanssa yhdessä totesimme tekstin määrän loppujen lopuksi olevan hyväksyttävä.

Valmis opas (Liite 1) julkaistaan Ylä-Savon maaseutupalveluiden internetsivuilla pdf-tiedostona. Toimeksiantajalla on oppaasta käytössään Word-tiedosto, jota he voivat muokata tarpeen mukaan pitääkseen oppaan ajan tasalla. Heillä on täydet valtuudet tehdä haluamiaan muutoksia.

6 POHDINTA

Maatalousyrittäjillä on hoidettavanaan paljon byrokratiaa ja osa siitä on ilmoitus- ja lupa-asioita. Varsinkin ympäristö- ja investointihankkeiden myötä hoidettavaksi tulee vieraampia ilmoituksia ja lupia. Näiden hoitaminen vaatii yrittäjiltä tiedonetsintää, jotta he saavat selville mitä heidän on hoidettava, kenen kanssa ja millä aikataululla. Opinnäytetyön tavoitteena olikin koota toimeksiantajan käyttöön opas maatalouden ilmoitus- ja lupa-asioista helpottamaan yrittäjien asiointia.

Opinnäytetyön tuloksena valmistui opas sisältää aihealueittain tietoa asioinnista sekä linkkejä tarvittaviin lisätietoihin ja lomakkeisiin. Toimeksiantajalla on mahdollisuus muokata opasta tulevaisuudessa haluamallaan tavalla. Sisältö voisi olla myös laajempi, materiaalia maataloudesta hoidettavien asioiden suhteen löytyisi runsaasti. Jotta työ pysyi hallinnassa, sisällön rajaaminen oli välttämätöntä ja näin ollen rutiininomaisesti hoidettavat asiat on jätetty oppaan ulkopuolelle.

Tavoitteena oli lisäksi oman ammatillisen osaamiseni kehittämistä. Myös sen osalta tavoitteeseen on päästy, koska olen saanut paljon uutta tietoa, mistä on tulevaisuudessa hyötyä alan asiantuntijatehtävissä. Mielestäni aihe on ollut alusta alkaen mielenkiintoinen ja yksi parhaista puolista siinä on ollut sen työelämälähtöisyys. Oppaan kokoamisesta minulla ei ollut aiempaa kokemusta ja myös se on osaltaan vaatinut harjoittelua.

Opinnäytetyöprosessissa koen onnistuneeni aiheen rajaamisessa, asioiden tiivistämisessä ja olennaiseen keskittymisessä. Lakitekstiä on paljon ja toisinaan on ollut haastavaa poimia sieltä aihetta vastaavat ja olennaiset asiat. Olen monta kertaa joutunut pohtimaan lähdeaineistoista löytyneen tiedon osalta, päätyykö se työhöni vai ei. Lähteiden osalta olisin voinut hyödyntää monipuolisemmin muun muassa alan asiantuntijoita esimerkiksi ELY-keskukselta tai aluehallintovirastosta.

Haastavinta opinnäytetyöprosessista suoriutumisessa on ollut ajan löytäminen työn tekemiseen. Alkuperäisen suunnitelman mukaan loppuseminaarin oli tarkoitus olla pidetty joulukuussa 2022, mutta kyseisessä aikataulussa pysyminen muodostui mahdottomaksi. Olen iloinen, että olen saanut tehdä työtäni omaan tahtiin ilman painostusta. Toimeksiantajalla ei onneksi ollut mitään aikataulutavoitetta oppaan valmistumiselle, mutta itselleni aikataulujen venyminen on aiheuttanut stressiä.

Lähdeaineistoa läpi käydessä heräsi ajatus siitä, että ainakin uusiutuvan energian hankkeiden ilmoitus- ja lupa-asioinnista löytyisi aihetta lisätyölle. Biokaasulaitoshankkeita on paljon vireillä maataloilla, mutta selkeä ohjeistus ilmoitus- ja lupaprosessiin puuttuu vielä. Yksiselitteisen ohjeistuksen laatimisessa on haasteena se, että biokaasulaitosten osalta eri tilojen välillä prosessin kulku voi olla hyvinkin erilainen, koska tarvittavat luvat ja ilmoitukset käydään läpi tilakohtaisesti.

Haluan lopuksi kiittää kaikkia minua opinnäytetyöprosessissani auttaneita ja tukeneita: toimeksiantajaa, ohjaajia, opponoijaa sekä läheisiäni. Työskentelytyylini on hyvin itsenäinen, mutta olen aina saanut apua ja tukea, kun olen sitä tarvinnut. Prosessi on ollut pitkä ja henkinen tuki on ollut myös tärkeää, jotta olen jaksanut tehdä työn valmiiksi.

LÄHTEET

Airaksinen, Tiina, Kostamo, Pipsa & Vilka, Hanna 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi. E-kirja. Helsinki: Art House Oy.

Aluehallintovirasto 2022. Vesilupa. Verkkojulkaisu. <https://avi.fi/asioi/yritys-tai-yhteiso/luvat-ilmoitukset-ja-hakemukset/vesi-ja-ymparisto/vesilupa>. Viitattu 19.10.2022.

Aluehallintovirasto julkaisuaika tuntematon a. Aluehallintovirastot. Verkkojulkaisu. <https://avi.fi/aluehallintovirastot>. Viitattu 21.9.2022.

Aluehallintovirasto julkaisuaika tuntematon b. Ilmoitus ammattimaisesta ja laajamittaisesta eläintenpidosta. Verkkojulkaisu. <https://avi.fi/asioi/yritys-tai-yhteiso/luvat-ilmoitukset-ja-hakemukset/elaimet/ilmoitus-ammattimaisesta-ja-laajamittaisesta-elaintenpidosta>. Viitattu 11.2.2023.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2022b. Biokaasun tuotantolaitoksiin liittyvät luvat ja menettely. Verkkojulkaisu. Päivitetty 23.2.2022. <https://www.ely-keskus.fi/web/uusiutuvan-energian-lupaneuvonta/biokaasun-tuotantolaitokset>. Viitattu 11.2.2023.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2013. Ruoppauksiin ja niittoihin liittyviä neuvoja. Pdf-tiedosto. https://www.ymparisto.fi/download/Ruoppaus_ ja_niittoohjepdf/%7BC0AD42FD-B32B-4E1C-B06E-70FA445C9C79%7D/77679. Viitattu 1.10.2022.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2015. Natura 2000-alueita koskee uusi ilmoitusvelvollisuus. Verkkojulkaisu. <https://www.ely-keskus.fi/-/natura-2000-alueita-koskee-uusi-ilmoitusvelvollisuus-pirkanmaan-ely-keskus->. Viitattu 8.8.2022.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2016. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus – Hyvinvointia, kilpailukykyä, kestävää kehitystä. Pdf-tiedosto. https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/78752/ELY%20yleisesite__fi_14092016_web.pdf?sequence=9. Viitattu 22.11.2022.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2021. Tehtävät ja toiminta. Verkkojulkaisu. <https://www.ely-keskus.fi/tehtavat-ja-toiminta>. Viitattu 1.9.2022.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2022a. Alueiden käytön ja rakentamisen ohjaus. Verkkojulkaisu. Päivitetty 11.5.2022. <https://www.ely-keskus.fi/alueiden-kaytto-ja-rakentaminen>. Viitattu 9.10.2022.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023a. Korvauksen hakeminen rauhoitettujen lajien aiheuttamista vahingoista ja vahinkojen ennalta ehkäisemisestä. Verkkojulkaisu. <https://www.ely-keskus.fi/korvaukset-rauhoitettujen-lajien-aiheuttamista-vahingoista>. Viitattu 11.2.2023.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023b. Käsittelyajat. Verkkojulkaisu. https://www.ely-keskus.fi/kasittelyajat/-/categories/14406?p_r_p_resetCur=true&p_r_p_categoryId=14406#ely-region-selection. Viitattu 24.3.2023.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2023c. Poikkeusluvut luonnonsuojelulain lajeja koskevista rauhoitussäännöksistä. Verkkojulkaisu. <https://www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi-poikkeusluvut-luonnonsuojelulain-lajeja-koskevista-rauhoitussaanoksista#1>. Viitattu 24.3.2023.

Eläinsuojien ympäristölupahakemuslomakkeen 6022 täyttöohje 2019. https://www.ymparisto.fi/fi-asiointi_luvat_ ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ ja_rekisterointi/ymparistolupa/ Miten_ymparistolupa_haetaan__ohjeet_ ja_lomakkeet. Viitattu 22.5.2022.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus julkaisuaika tuntematon. Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt. Pdf-tiedosto.
<https://www.ely-keskus.fi/documents/44517405/0/Menettelykäsikirja+2022.pdf/0d83b61b-a18e-7d54-5083-41ffbaedd2bf?t=1667475643062>. Viitattu 19.10.2022.

Haimivaara, Titta 2023. Maaseutuasiamies. Ylä-Savon maaseutupalvelut. Haastattelu 13.1.2023.

Hohteri, Henrik 2021. Maatilojen biokaasulaitosten investointituki nousee. Maaseudun tulevaisuus-
verkkolehti 30.4.2021. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/metsa/0b4a5b24-05e0-5c8e-b9d2-9fa78b926a36>. Viitattu 19.10.2022.

Kajanus, Veera 2023. Apua opinnäytetyöhön. Yksityinen sähköpostiviesti 24.3.2023. Viestin saaja: Saara Koistinen.

Karkkilan kaupunki 2022. Rakennuslupa. Verkkojulkaisu. Päivitetty 2.2.2022.
<https://www.suomi.fi/palvelut/rakennuslupa-karkkilan-kaupunki/6bdb9a95-e399-43f5-9914-fa9c039cc055>. Viitattu 1.8.2022.

Kekäläinen, Ida 2016. Nitraattiasetus ja sen tulkinta. Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja D5/1/2016. http://ravinnerenki.savonia.fi/images/Nitraattiasetus_ja_sen_tulkinta_Kekalainen.pdf
Viitattu 15.5.2022.

Keränen, Mauri 2016. Opas kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille vesilain mukaisten ojitusasioiden ratkaisemiseen. Pdf-tiedosto.
<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/120873/OPAS%203%202016.pdf?sequence=8&isAllowed=y%20s%206>. Viitattu 1.10.2022.

Kotimaisten kielten keskus. Ohjeita ohjeiden tekijöille. Verkkojulkaisu.
https://www.kotus.fi/ohjeet/hyvan_virkakielen_ohjeita/millaisia_ovat_toimivat_ohjeet_ja_kysymykset/ohjeita_ohjeiden_tekijoille. Viitattu 28.11.2022.

Kuntaliitto 2019. Rakennusvalvonta. Verkkojulkaisu. <https://www.kuntaliitto.fi/yhdyskunnat-ja-ymparisto/yhdyskunnat-ja-maankaytto/rakennusvalvonta>. Viitattu 10.9.2022.

Laki hukkakauran torjunnasta 185/2002. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020185>. Viitattu 30.8.2022.

Laki rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta 15/2022. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20220015#Pidm45053757009008>. Viitattu 11.2.2023.

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050390>. Viitattu 11.11.2022.

Maa-aineslaki 1981/555. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1981/19810555>. Viitattu 30.1.2023.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=maankaytto%20ja%20rakennus#L18P125> Viitattu 25.5.2022.

Maasilta, Tommi 2017. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Verkkojulkaisu. Päivitetty 31.1.2017. <https://www.kuntaliitto.fi/yhdyskunnat-ja-ymparisto/ymparisto/ymparistonsuojelu/kunnan-ymparistonsuojeluviranomainen>. Viitattu 19.10.2022.

Mattson, Lotta 2015. Opas kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen taksan laatimiseen. Pdf-tiedosto.
https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/opas_ymparistonsuojeluviranomaisen_taksan_laadintaan_final.pdf. Viitattu 2.12.2022

- Motiva Oy 2013. Biokaasun tuotanto maatilalla. Verkkajulkaisu. https://www.motiva.fi/files/6958/Biokaasun_tuotanto_maatilalla.pdf. Viitattu 20.5.2022.
- MTK 2017a. Vesilaki. Verkkajulkaisu. <https://www.mtk.fi/-/vesilaki> Viitattu 2.10.2022.
- MTK 2017b. Nitraattiasetus. Verkkajulkaisu. <https://www.mtk.fi/-/nitraattiasetus>. Viitattu 25.5.2022.
- MTK-Pohjois-Savo ja sen EU hankkeet 2022. Biokaasulaitoksen lupa-asiat. Video. YouTube-videopalvelu, julkaistu 22.11.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=1xz24eTuEH0>. Viitattu 29.12.2022.
- Mättö, Minna julkaisuaika tuntematon. 6.11 Lupajärjestelmät. Verkkajulkaisu. <https://www.kuntaliitto.fi/opas-rakennusjarjestyksen-laatimiseen/6-opas-ja-mallimaarayksia/611-lupajarjestelmat>. Viitattu 25.5.2022.
- Oikeusministeriö 2022. Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastojen maksuista vuonna 2022. Pdf-tiedosto. <https://www.edilex.fi/saaduskokoelma/20220201.pdf>. Viitattu 2.12.2022.
- Oulun kaupunki 2022. Purkamislupa. Verkkajulkaisu. Päivitetty 12.4.2022. <https://www.suomi.fi/palvelut/purkamislupa-oulu-kaupunki/b3424142-14c5-4d42-966d-28f4f1784f6c>. Viitattu 25.8.2022.
- Paakkunainen, Tuuli 2021. Millainen on hyvä ohje? Ohje oppaan tekijälle. Opinnäytetyö. Poliisin tutkinto. Poliisiammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202105046994>. Viitattu 28.11.2022.
- Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2021. Maatilan kemikaaliturvallisuusopas. Pdf-julkaisu. https://www.pelastuslaitokset.fi/sites/default/files/2021-09/Maatilan%20Kemikaaliturvallisuusopas_2021_WEB.pdf. Viitattu 19.10.2023.
- Ruokavirasto 2019a. Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteri. Päivitetty 4.1.2023. <https://www.ruokavirasto.fi/elaimet/elaintenpito-tunnistaminen-ja-rekisterointi/elainten-merkinta-ja-rekisterointi/elaintenpitajarekisteri/>. Viitattu 11.2.2023.
- Ruokavirasto 2019b. Hukkakaura. Verkkajulkaisu. Päivitetty 16.12.2019. <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/kasvintuotanto/hukkakaura/>. Viitattu 30.8.2022.
- Salminen, Antti 2013. Eläinsuojien ympäristövalvonta. Pdf-tiedosto. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40207/SYKEra_26_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 2.10.2022.
- Sarkkinen Marja, 2021. Millainen on hyvä ohje? Kahdeksan vinkkiä ohjeiden tekemiseen työpaikalla. Verkkajulkaisu. <https://www.ttl.fi/tyopiste/millainen-on-hyva-ohje-kahdeksan-vinkkia-ohjeiden-tekemiseen-tyopaikalla>. Viitattu 28.11.2022.
- Suomi.fi 2022. Ilmoitus hukkakaurasta. Päivitetty 2.2.2022. Verkkajulkaisu. <https://www.suomi.fi/palvelut/ilmoitus-hukkakaurasta-maaseutuhallinnon-keuruun-yhteistoiminta-alue/857160cb-86fd-42ab-8e78-57d614c066a6>. Viitattu 30.8.2022.
- Suomi.fi julkaisuaika tuntematon. Näin valitit viranomaisen päätöksestä. Verkkajulkaisu. <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/oikeudet-ja-velvollisuudet/lainsaadanto-ja-oikeusturva/opas/nain-valitat-viranomaisen-paatoksesta>. Viitattu 22.11.2022.
- Taavitsainen, Toni 2021. Biokaasulaitoksen ympäristöluvan ja laitoshyväksyntäprosessin mallinnus. Pdf-tiedosto. https://pohjois-savo.mtk.fi/documents/197480/0/2021_09_29_lupamallinnukset_kaustisen_seutukunta_fin-+Envitecpolis.pdf/d7d3d647-27ed-1a3a-2eef-785a0a95d3f4?t=1669105347577. Viitattu 29.12.2022.

Timonen, Maria 2019. Eläinsuojien ilmoitusmenettely. Verkkojulkaisu.

[https://kalenteri.maaseutu.fi/wp-](https://kalenteri.maaseutu.fi/wp-content/uploads/events/4587/f794bcc7dac3bbb62cef2b5a95a610e4.pdf)

[content/uploads/events/4587/f794bcc7dac3bbb62cef2b5a95a610e4.pdf](https://kalenteri.maaseutu.fi/wp-content/uploads/events/4587/f794bcc7dac3bbb62cef2b5a95a610e4.pdf). Viitattu 20.5.2022.

Turvatekniikan keskus 2010. Ammoniumnitraatin varastointi maatilalla. Pdf-tiedosto.

https://tukes.fi/documents/10197/8647605/Ammoniumnitraatin_varastointi_maatiloilla.pdf. Viitattu 3.1.2023.

Valtioneuvosto 2022. Hallitus antoi esityksen uudeksi luonnonsuojelulaiksi. Verkkojulkaisu.

<https://valtioneuvosto.fi/-//1410903/hallitus-antoi-esityksen-uudeksi-luonnonsuojelulaiksi>. Viitattu 10.9.2022.

Valtioneuvoston asetus jätteistä 978/2021. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210978>. Viitattu 10.3.2023.

Vesilaki 587/2011.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110587?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=vesilaki#Lidm45949343896976>. Viitattu 25.5.2022.

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2013a. Kuka ympäristöluvan myöntää? Verkkojulkaisu.

[https://www.ymparisto.fi/fi-](https://www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/ymparistolupa/K)

[fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/ymparistolupa/K](https://www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/ymparistolupa/K) uka_luvan_myontaa. Viitattu 25.5.2022.

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2013b. Tarvitaanko vesilupa? Päivitetty 17.10.2019.

Verkkojulkaisu. [https://www.ymparisto.fi/fi-](https://www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Vesilupa/Tarvita)

[fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Vesilupa/Tarvita](https://www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Vesilupa/Tarvita) anko_lupa. Viitattu 25.8.2022.

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2013c. Luonnonsuojelun luvat. Verkkojulkaisu.

[https://www.ymparisto.fi/fi-](https://www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Luonnonsuojelun_luvat)

[fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Luonnonsuojelun_luvat](https://www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Luonnonsuojelun_luvat). Viitattu 25.5.2022.

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2014. Uusi ympäristönsuojelulaki voimaan 1. syyskuuta.

Verkkojulkaisu. Ymparisto.fi. [https://www.ymparisto.fi/fi-](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Uusi_ymparistonsuojelulaki_voimaan_1_syy(30194))

[FI/Kulutus_ja_tuotanto/Uusi_ymparistonsuojelulaki_voimaan_1_syy\(30194\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Uusi_ymparistonsuojelulaki_voimaan_1_syy(30194)). Viitattu 20.5.2022.

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2015. Luonnonsuojelun ilmoitukset.

[https://www.ymparisto.fi/fi-](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Luonnonsuojelun_ilmoitukset)

[FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Luonnonsuojelun_ilmoitukset](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Luonnonsuojelun_ilmoitukset). Verkkojulkaisu. Viitattu 25.5.2022.

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2017. Rauhoitettujen lintujen aiheuttamat haitat – mitä

voin tehdä? Päivitetty 26.9.2022. Verkkojulkaisu. [https://www.ymparisto.fi/fi-](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Rauhoitettujen_lintujen_aiheuttamat_haitat__mita_voin_tehda)

[FI/Rauhoitettujen_lintujen_aiheuttamat_haitat__mita_voin_tehda](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Rauhoitettujen_lintujen_aiheuttamat_haitat__mita_voin_tehda). Viitattu 24.3.2023.

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2019. Ympäristönsuojelulain mukainen yleinen

ilmoitusmenettely. Päivitetty 24.3.2021. Verkkojulkaisu. [https://www.ymparisto.fi/fi-](https://www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/YSLn_yleinen_ilmoitusmenettely)

[fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/YSLn_yleinen_ilmoitusmenettely](https://www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/YSLn_yleinen_ilmoitusmenettely). Viitattu 14.9.2022.

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2020. Maa-ainesten ottamiseen liittyvät luvat ja ilmoitus.

Päivitetty 15.2.2022. Verkkojulkaisu. [https://www.ymparisto.fi/fi-](https://www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/maaainesten_ottamiseen_liittyva_ilmoitus_ja_luvat)

[fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/maaainesten_ottamiseen_liittyva_ilmoitus_ja_luvat](https://www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/maaainesten_ottamiseen_liittyva_ilmoitus_ja_luvat). Viitattu 30.1.2023.

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2021. Rannan ruoppaus. Päivitetty 21.2.2020.
Verkkojulkaisu. https://www.ymparisto.fi/fi-fi/vesi/vesistöjen_kunnostus/rantojen_kunnostus/rannan_ruoppaus. Viitattu 1.10.2022

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2021. Rekisteröintimenettely. Päivitetty 17.2.2021.
Verkkojulkaisu. https://www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/ymparistonsuojelulain_mukainen_rekisterointi. Viitattu 2.10.2022.

Ympäristöinsinööripalvelut 2021. Ympäristölupahakemus. Verkkojulkaisu.
<https://www.yip.fi/ymparistolupahakemus>. Viitattu 20.5.2022.

Ympäristöministeriö 2020. Ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisen toimintaohje viranomaisille. Pdf-tiedosto. Päivitetty 9.12.2020. Viitattu 4.8.2022.

Ympäristöministeriö 2021a. Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohje. Pdf-tiedosto.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163193/YM_2021_17.pdf?sequence=1. Viitattu 21.5.2022.

Ympäristöministeriö 2021b. Maatilojen kemikaalien käsittely ja varastointi. Pdf-tiedosto.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162778/YM_2021_5.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 19.10.2022

Ympäristöministeriö julkaisuaika tuntematon. Maankäyttö- ja rakennuslaki.
<https://ym.fi/maankaytto-ja-rakennuslaki>. Viitattu 22.5.2022.

Ympäristönsuojelulaki 527/2014.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140527?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ymparistonsuojelulaki#L3>. Viitattu 20.5.2022

LIITE 1: OPAS MAATALOUDEN ILMOITUS- JA LUPA-ASIOINTIIN

Maatalouden ilmoitus- ja lupa-asiointi

Oppaassa on tietoa maatalouden ilmoitus- ja lupa-asioiden hoitamisesta muun muassa erilaisten ympäristö- ja investointihankkeiden osalta.

Lisäksi löytyy linkkejä lisätietoihin sekä tarvittaviin lomakkeisiin.

YMPÄRISTÖASIAT

Erilaiset lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyt kuuluvat kiinteästi ympäristönsuojeluun. Näistä säädetään ympäristönsuojelulaissa.

Ympäristölupa

Ympäristönsuojelulain mukaan toiminnot, jotka voivat aiheuttaa ympäristön pilaantumisen vaaraa tarvitsevat ympäristöluvan. Lupa voidaan vaatia myös naapurussuhteista säädetyn lain nojalla.

Ympäristölupia myöntävät aluehallintovirastot sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Lupaa käsittelevä viranomainen määräytyy toiminnan ja sen koon mukaan. Toimivaltainen viranomainen määräytyy ympäristönsuojelulain 34 §:n mukaan.

ELY-keskukselta sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta voi kysyä apua kummanko tahon kanssa ympäristölupa-asia tulee hoitaa. AVI ei ota näihin kantaa, vaikka käsittelee osan hakemuksista.

Monet maatilat ovat ympäristölupavelvollisia eläinsuojien takia.

Ilmoituksen- ja luvanvaraisuus määräytyy eläinlajin ja eläinmäärän tai kokonaiseläinyksikkömäärän perusteella seuraavasti:

	Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ilmoitusmenettely			Valtion lupaviranomainen Ympäristölupa	
	Eläinlaji	Eläinyksikkökerroin	Eläinmäärä vähintään	Eläinmäärä	Eläinyksikkösumma
Lypsylehmä	10,8	50	540	väh. 300	3240
Emolehmä	4,3	130	559	väh. 600	2580
Lihanauta	5,7	100	570	väh. 500	2850
Emakko porsaineen	2,6	100	260	yli 750	1950
Lihasiika	1,0	250	250	yli 2000	2000
Hevonen tai poni		60			3000
Uuhi tai vuohi	0,6	250	150		3000
Munituskana	0,07	4000	280	yli 40 000	2800
Brolleri	0,03	10 000	300	yli 40 000	1200
Muu eläinsuoja			250		3000

Ympäristönsuojelulain mukainen ilmoitusmenettely

Ilmoitusmenettely koskee tiettyjä toimintoja, joilla on vähäisiä ympäristövaikutuksia.

Toiminnasta riittää ilmoitus, jos:

- se ei sijaitse tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella
- se ei aiheuta vesistön pilaantumista
- hanke ei vaadi vesilain mukaista lupaa
- jätevesien johtaminen ei aiheuta ojan, lähteen tai vesilaissa kuvatun noron pilaantumista
- naapurustolle ei koidu kohtuutonta rasitusta
- toiminta ei ole osa YSL:n liitteessä 1 tarkoitettua direktiivilaitoksen toimintaa (esim. yli 40 000 paikan siipikarjaskavattamat tai yli 2000:n tuotantosikapaikan sikalat)
- toimintaan ei sovelleta ympäristövaikutusten arviointimenettelyä

Ympäristönsuojelulain mukainen ilmoitus on jätettävä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle viimeistään 120 vuorokautta ennen toiminnan suunniteltua aloittamista.

Ympäristönsuojelulain mukainen rekisteröintimenettely

Ympäristönsuojelulain liitteessä 2 säädetystä ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta on tehtävä rekisteröinti-ilmoitus.

Ilmoitus tehdään kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle viimeistään 30 vrk ennen toiminnan aloittamista, jos kyseessä on alle 50 MW:n energiantuotantolaitos. Muissa tapauksissa ilmoitus on tehtävä 60 vrk ennen toiminnan aloittamista.

Tieto rekisteröidään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Toiminta voidaan aloittaa, kun se on rekisteröity.

Nitraattiasetus

Lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden levittäminen pellolle on sallittua 1.4.–31.10, mutta ei kuitenkaan lumipeitteiseen, routaantuneeseen, eikä veden kyllästämään maahan.

Jos kuitenkin **poikkeuksellisten sääolosuhteiden vuoksi on tarve levittää lantaa marraskuussa, on siitä ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle lokakuun loppuun mennessä.** Poikkeusolot on pystyttävä todentamaan, esimerkiksi kirjaamalla ylös toteutuneet sademäärät.

Kuivalannan aumavarastoinnista, kompostin jälkikypsytyksaumasta ja orgaanisten lannoitevalmisteiden varastoinnista aumassa on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle 14 vrk ennen varastoinnin aloittamista.

[Ympäristönsuojelulaki](#)

Lisätietoa ympäristöluvasta [Suomi.fi](#) sekä

[Ymparisto.fi](#)

[Ympäristöluvan hakuohjeet](#)

[Lisätietoa ilmoitusmenettelystä](#)

[Lisätietoa rekisteröintimenettelystä](#)

[Ympäristöpalvelun yhteinen verkkopalvelu](#)

[Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohje](#)

[Nitraattiasetus ja sen tulkinta](#)

[Ilmoitus lannan levittämisestä poikkeusoloissa](#)

[Aumausilmoituslomake](#)

HUKKAKAURA

Hukkakaurasta on aina ilmoitettava kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle.

Ilmoitus on tehtävä mahdollisimman nopeasti, viimeistään seuraavan pinta-alamatukihauun yhteydessä. Ilmoituksen perusteella alueella tehdään hukkakaurakatselmus, alue lisätään hukkakaurarekisteriin ja alueen haltija saa ohjeet hukkakauran torjuntaan.

[Laki hukkakauran torjunnasta](#)

[Ruokaviraston opas hukkakauran torjuntaan](#)

RAKENTAMINEN

Rakennushankkeeseen ryhtyvän on haettava rakentamiselle määräysten mukainen lupa ja huolehdittava siitä, että rakennus suunnitellaan ja rakennetaan maankäyttö- ja rakennuslain säännösten ja määräysten sekä myönnetyn luvan mukaisesti.

Rakentamiseen liittyvät määräykset ovat osittain kuntakohtaisia, joten yksityiskohdat on tarkistettava kunnan rakennusjärjestyksestä.

Rakennuslupa

Rakennuslupa haetaan kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta ja se on oltava ennen töiden aloittamista.

Rakennuslupa vaaditaan:

- Uuden rakennuksen rakentamiseen tai vanhan laajentaminen
- Korjaus- ja muutostöihin, jotka ovat verrattavissa rakennuksen rakentamiseen sekä laajentamiseen
- Rakennuksen tai sen osan käyttötarkoituksen muutokseen
- Rakennuksen kerrosalaan laskettavaa tilaa lisätään
- Työhön, jolla ilmeisesti voi olla vaikutusta rakennuksen käyttäjien turvallisuuteen tai terveyteen
- Rakennuksen vaipan tai teknisten järjestelmien korjauksiin tai muutoksiin, joilla voidaan vaikuttaa merkittävästi rakennuksen energiatehokkuuteen

Rakennuksen tai sen osan purkamiselle on oltava joko maankäyttö- ja rakennuslain mukainen **purkamislupa** tai siitä on tehtävä **purkamisilmoitus rakennusvalvontaviranomaiselle 30 vrk ennen purkamisen aloittamista.**

[Maankäyttö- ja rakennuslaki](#)

[Rakentamissäädökset](#)

[Lupapiste](#)

VESITALOUSHANKKEET

Vesilaki määrittelee vesiin kohdistuvia oikeuksia ja vesien käyttöä. Vesitaloushankkeelle voidaan vaatia hakemaan vesilain mukainen lupa eli vesilupa.

Vesilupa

ELY-keskus arvioi luvan tarpeen, mutta lupaviranomainen on aluehallintovirasto. Luvan tarve arvioidaan sen perusteella, loukkaako vesistöissä, pohjavedessä, rannassa tai vesiympäristössä tapahtuva muutos yleistä tai yksityistä etua.

Vaikutuksista riippumatta aina vesiluvan vaativia vesitaloushankkeita ovat esimerkiksi sillan, vesijohdon, viemärin tai kaapelin rakentaminen yleisen vesikulkuväylän yli tai ali, tietyt ojitukset sekä veden ottaminen (jos sallitut ottomäärät ylittyvät) ja vesialueen ruoppaus (jos ruoppausmassan tilavuus on yli 500 m³) ja täyttö.

Ojitus

Muusta kuin vähäisestä ojituksesta on ilmoitettava kirjallisesti ELY-keskukseen vähintään 60 vrk ennen ojituksen aloittamista.

Esimerkiksi pienen peltolohkon ojituksesta, peltolohkon salaojituksesta tai täydennysojituksesta ei tarvitse ilmoittaa.

Ojituksesta on aina ilmoitettava, kun ojitus tai kunnossapito tapahtuu pohjavesialueella, sellaisen välittömässä läheisyydessä tai happamilla sulfaattimailla.

Jos kunnossapidettävä oja on ehtinyt palautua luonnontilan kaltaiseksi, on siihen tehtävistä toimenpiteistä ilmoitettava.

Veden ottaminen

Vesialueen omistaja tai haltija saa ottaa pintavettä ilman lupaa, jos pintavettä otetaan kiinteistökohtaista käyttöä varten koti- tai maatalouden tavanomaisiin tarpeisiin.

Pinta- tai pohjaveden yli 100 m³ /vrk ottomääristä on tehtävä ilmoitus ELY-keskukselle.

Jos pohjaveden ottomäärä ylittää 250 m³ /vrk määrän, on hankittava aluehallintoviraston lupa.

Ruoppaus

Ruopata saa pääsääntöisesti **1.9.–30.4.** välisenä aikana.

Ruoppauksesta on ilmoitettava ELY-keskukselle 30 vrk ennen töiden aloittamista.

Jos ruoppausmassan tilavuus on yli 500 m³, on hankittava vesilupa.

Vesilaki

Vesiluvan hakeminen

Lisätietoa ojituksesta ilmoittamisesta (ELY-keskus)

ELY-keskukselle lähetettävä lomake ojituksesta

Vedenoton ilmoitukset ja luvat

Lisätietoa ruoppauksesta

Ruoppaus- ja niittoilmoituslomake

MAA-AINEKSEN OTTAMINEN

Maa-aineslain tavoitteena on ainesten otto ympäristön kestävää kehitystä tukevalla tavalla. Lupa-asian maa-ainesten ottamista koskien ratkaisee **kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, jolta lupaa haetaan kirjallisesti.**

Jos maa-ainesta otetaan ainoastaan omaan kotitarvekäyttöön asumisen tai maa- ja metsätalouden tarpeisiin, maa-aineksen ottamista varten ei tarvitse maa-aineslain mukaista lupaa.

Jos ottamisalueelta on otettu tai on tarkoitus ottaa **enemmän kuin 500 kiintokuutiometriä maa-ainesta, on siitä ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.**

Maa-aineslaki

Lisätietoa Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu-sivustolta

Maa-aineslupahakemuksen lomake

Maa-aineslupahakemuksen täyttöohje

UUSIUTUVAN ENERGIAN HANKKEET MAATILOILLA

Uusiutuvan energian hankkeen ilmoitus- ja lupaprosessit ovat usein laajoja ja monivaiheisia. Viranomaisiin kannattaa olla yhteydessä hyvissä ajoin ja valmistella hakemukset huolellisesti.

Aurinkoenergia

Keskikokoisten ja kotitalouksien aurinkoenergiahankkeisiin riittää yleensä kunnan tavalliset rakennustarkastukseen liittyvät menettelyt. **Oman kunnan aurinkoenergiaa koskevat määräykset kannattaa selvittää jo hankkeen suunnitteluvaiheessa rakennusvalvonnasta.**

Biokaasulaitokset

Biokaasulaitosten osalta on syytä varautua ainakin näihin:

- Ympäristölupa tai ympäristönsuojelulain mukainen rekisteröintimenettely
- Rakennus- tai toimenpidelupa
- Luonnonsuojelu- ja vesilain mukaiset mahdolliset menettelyt
- Laitoshyväksyntä Ruokavirastolta
- Ilmoitus pelastusviranomaisille, kemikaali-ilmoitus
- Sopimukset sähkö- ja verkkoyhtiön kanssa

Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt (ELY-keskus)

ELY-keskuksen uusiutuvan energian lupaneuvonta

MAATILOJEN KEMIKAALI- TURVALLISUUS

Kemikaalien käyttö ja varastointi maatiloilla on **ilmoituksenvaraista toimintaa, jos kokonaismäärä ylittää valtioneuvoston asettamat rajat.** Kemikaaleista tulee tehdä kirjallinen ilmoitus pelastuslaitokselle vähintään kuukausi ennen toiminnan aloittamista.

KEMIKAALI	ILMOITUSRAJA
Moottori- ja pienkonebenssiinit	1000 kg (n. 1300 litraa)
Diesel ja polttoöljy (myös lämmitysöljy)	10 000 kg (n. 12 000 litraa)
Nestekaasu	200 kg (n. 18 x 11 kg kaasupulloja)
Myrkylliset aineet	500 kg
Syövyttävät aineet	10 000 kg
Korkeatyyppinen ammoniumnitraattilannoite	1000 kg

Varastoitaessa vähintään 1000 kg yli 28 % typpeä sisältävää lannoitetta, on siitä ilmoitettava pelastusviranomaiselle vähintään kaksi viikkoa ennen varastoinnin aloittamista. Lisäksi niistä on toimitettava Ruokavirastolle virallinen räjähtämättömyystodistus viikkoa ennen.

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta

Maatilojen kemikaalien käsittely ja varastointi

LUONNONSUOJELU

Luonnonsuojelulaki on yksi tärkeimmistä keinoista turvata luonnon monimuotoisuutta.

Ilmoitus Natura 2000-aluetta merkittävästi heikentävästä toiminnasta

Natura 2000-verkoston kuuluvaa aluetta merkittävästi heikentävästä toimenpiteestä on ilmoitettava. **Kirjallinen ilmoitus tehdään ELY-keskukselle vähintään 30 vrk ennen toimenpiteen aloittamista.**

Ilmoitusvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä ovat esimerkiksi pellonraivaus, maa-aineksen kotitarveotto, pienimuotoinen metsänkäyttö tai niin vähäinen ojitus, ettei se edellytä vesilain mukaista ilmoitusta.

Lupa rauhoitetun lajin vahingoittamiseen häirintään, pyyntiin tai tappamiseen

Luonnonsuojelulain mukaan kaikki linnut, jotka eivät kuulu riistaeläimiin tai rauhoittamattomiin eläimiin ovat rauhoitettuja.

Lintujen käyttäytyminen esimerkiksi viljelyksillä voi aiheuttaa taloudellista vahinkoa sekä hygieniahaittoja. **Haitan kärsijä voi hakea ELY-keskuksesta poikkeamislupaa lintujen häätämiseen tai hävittämiseen.**

Luonnonsuojelulaki
Luonnonsuojelun luvat
Ilmoitus Natura 2000-aluetta merkittävästi heikentävästä toimenpiteestä
Lisätietoa luonnonsuojelulain poikkeusluvista (ELY-keskus)
Poikkeaminen lintuja koskevista luonnonsuojelulain 39 §:n rauhoitussäännöksistä
Usein kysyttyä ympäristöstä

Oppaan on koontanut Saara Koistinen. Päivitetty 4.4.2023

RAUHOITETTUIEN ELÄINTEN AIHEUTTAMIEN TUHOJEN KORVAAMINEN

Vuonna 2022 astui voimaan laki rauhoitettujen eläinten aiheuttamien haittojen korvaamisesta. **Korvauksia voi hakea muun muassa maanviljelys-, kalanviljely- ja eläinvahingoista sekä rakennuksille aiheutuneista vahingoista.**

Korvauksen maksaminen edellyttää, että vahingonkärsijä on pyrkinyt estämään vahingon syntymisen tai sen laajenemisen, eikä hän ole saanut muuta julkista rahoitusta vahinkojen korvaamiseksi.

Laki rauhoitettujen eläinten aiheuttamien tuhojen korvaamisesta
ELY-keskuksen ohje korvauksen hakemiseen
Korvaushakemuslomake

ELÄINTEN PITOPAIKKA- JA ELÄINTENPITOILMOITUS

Yhtä tai useampaa nauta-, lammas-, vuohi-, sika-, hirvi-, kameli tai hevoseläintä, turkiseläintä, tuotantokania, siipikarjaa tai mehiläisiä ja kimalaisia pitävän **on rekisteröitävä kyseisen eläinlajin pitopaikka ja tehtävä eläintenpitoilmoitus ennen eläinten pidon aloittamista.**

Tämä koskee myös haaskanruokintapaikan perustamista. Pitopaikka on rekisteröitävä siitäkin huolimatta, että eläimen pitäminen olisi vain lyhytaikaista. Aina uuden eläinlajin myötä on rekisteröidyttävä sen eläinlajin pitäjäksi.

Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin asiointipalvelu
Ilmoitus eläintenpitotoiminnasta
Ilmoitus ammattimaisesta eläintenpidosta sekä välitystoiminnasta
Lisätietoa Ruokaviraston sivuilta